

En het dorp zal duren ...

Kanunnik van Zevenborren

nr 31 - juli-september 2006

trimestrieel tijdschrift van het heemkundig genootschap
"van wittthem" Beersel

En het dorp zal duren ...

Kanunnik van Zevenborren

nr 31 - juli-september 2006

trimestrieel tijdschrift van het heemkundig genootschap
"van wittthem" Beersel

Inhoud

<i>Inleiding</i> MARC DESMEDT	5
<i>In Memoriam Jan Brassine</i>	6
<i>De priorij van Zevenborren: vier eeuwen toewijding aan God (deel 1)</i> JAN DE COCK	8
<i>Herbergen in Lot: deel 5</i> LYDIA DENAYER EN HENRI COUDRON	28
<i>Colofon</i>	60

Voorwoord

MARC DESMEDT

Jan Brassine heeft ons verlaten.

Met hem verliezen we een zéér actief heemkundige.

U kan hierna het "In Memoriam" lezen dat we hem opdragen.

In deze aflevering gaan we even inspiratie zoeken buiten Beersel en begeven ons met Jan De Cock naar "Zevenborren". Tot op het einde van het Ancien Régime had het klooster een grote invloed op onze dorpen. Dit eerste deel is gewijd aan de ontstaansgeschiedenis van het klooster. Later zal Jan ook de moeilijke tijden tot en met de afschaffing en de afbraak van de gebouwen behandelen.

Lydia en Henri beëindigen hun kroegentocht door Lot. Ze zijn in Kesterbeek beland, waar ze nog maar eens dertien kroegen wisten te situeren.

Met de kermis van Lot organiseren we in de Sint-Jozefkerk een tentoonstelling van foto's van de historische stoet. U kan er ook de film bekijken die we hierover lieten maken.

In 2007 zal het 50 jaar geleden zijn dat de laatste Corso uitging in Lot. We verzamelen momenteel foto- en filmmateriaal dat hierover gemaakt werd. U kan ons een dienst bewijzen mocht u die kleinoden willen opsporen en ons die bezorgen, zodat we er een afdruk kunnen van maken. Ook andere stukken en vooral verhaaltjes en anekdotes zijn welkom.

Veel lees en kijkgenot.

In Memoriam
Jan Brassine

6

DE DOOD IS NIET HET LAATSTE,
DE LIEFDE IS STERKER,
MAAR WEET JE,
ZE GEEFT SOMS OOK
ZOVEEL VERDRIET.

K. GELAUDE

geboren te Alseberg op 18 oktober 1923
overleden te Brussel op 11 juni 2006

Jan,

Al van voor we het Heemkundig Genootschap oprichtten en ons tijdschrift "En het dorp zal duren..." voor het eerst lieten verschijnen had jij, samen met je lieve echtgenote Ida, het tweede boek over Beersel "Onze vijf deelgemeenten beschreven en bezongen" al afgewerkt en uitgegeven.

Toen wij ermee begonnen vonden we je al snel bereid een eerste artikel te schrijven. De "Wasserijen bij de vliet... bij de vleet." kenmerkte je helemaal. Drie belangrijke eigenschappen van jou zaten in deze titel verwerkt: je liefde voor je dorp, je kennis van het dagelijkse leven van de gewone mens en je nooit kwetsende humor.

Met je schrandere geest kon je eenvoudige verhalen boeiend maken. Wat bewaard moest blijven kon je zo goed scheiden van het bijkomstige. Je kon ons dorp beschrijven als geen ander, omdat het je zo nauw aan het hart lag.

Ondanks je tegenpruttelende gezondheid en je voornemen met schrijven te stoppen, vertelde je ons toch nog het verhaal van het beeld van Onze-Lieve-Vrouw van Alseberg. Het was net in druk toen we het droevige bericht ontvingen.

Jan,

dank u voor de vele mooie verhalen.

Staannde in de schaduw van jouw mooie kerk of wandelend langs de koele beek, zullen we aan jou denken en zal je weer bij ons zijn.

We zullen het dorp blijven koesteren zoals jij het ook altijd al deed.

De priorij van Zevenborren: vier eeuwen toewijding aan God (deel 1)

JAN DE COCK

Inleiding

De geschiedenis van de priorij van Zevenborren is reeds door verschillende auteurs beschreven. Toch is het boeiende verhaal van de kanunniken in dit deel van het Zoniënwoud nauwelijks gekend, in tegenstelling tot de geschiedenis van Groenendaal of het Rooklooster. *De Nacht van de Geschiedenis*, georganiseerd door de plaatselijke afdelingen van het Davidsfonds op 21 maart 2006, was dan ook de ideale gelegenheid het rijke verleden van de monniken nog eens in herinnering te brengen. Samen met Herman Degeyter uit Sint-Genesius-Rode gaf ik een lezing over de belangrijkste historische feiten en de bouwgeschiedenis van het klooster. Dr. Kees Schepers (1) uit Nederland lichtte het spirituele leven toe aan de hand van 16de-eeuwse miniaturen van Gieles vander Hecken. Dit artikel is de neerslag van de voordracht over de geschiedenis van de priorij en een samenvatting van de beschrijving van één van deze miniaturen.

Er werd vooral geput uit twee publicaties, nl. "*De Priorij van Zevenborren*" door Prof. Dr. Vanhemelryck en een artikel over de bouwgeschiedenis van de Windesheimse kloosters in Brabant. (2) Daarnaast vond ik ook waardevolle informatie in een tiental andere artikels over de priorij. Deze titels worden opgenomen in de voetnoten. Waar nodig, werd bijkomende informatie gezocht op het internet. Het gebruik hiervan werd echter zoveel mogelijk beperkt. Tenslotte werden er verschillende archiefbescheiden geconsulteerd: het handschriftenkabinet van de Koninklijke Bibliotheek, het priorijarchief in het Rijksarchief van Leuven, de Kaarten en Plannen en de Religiekas met het dossier van de opheffing in het Algemeen Rijksarchief van Brussel. Mijn bijzondere dank gaat uit naar de heer Michel Vastiau, historicus en secretaris van het Heemkundig Genootschap. Met grote acribie vertaalde hij twee passages van het Latijn naar het Nederlands uit de *Historia Septifontana* van Wiaert.

Factoren bepalend voor de oprichting

De oorsprong en het ontstaan van de priorij van Zevenborren is niet toevallig. Ook kan men de geschiedenis van Zevenborren niet los zien van twee andere augustijnerpriorijen in Zoniën, Groenen-

(1) Dr. Kees Schepers is Neerlandicus en promoveerde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Momenteel is hij werkzaam aan de Universiteit van Utrecht, daarnaast vrij medewerker bij het Rusbroecgenootschap in Antwerpen. Dr. Kees Schepers onderzoekt voornamelijk geestelijke Latijnse teksten uit de middeleeuwen. In Cambridge ontdekte hij in 2000 een unieke en onbekende brief van Rusbroec. In Toronto deed hij uitgebreid onderzoek naar de miniaturen van Gieles vander Hecken.

(2) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij van Zevenborren" in *Eigen Schoon en de Brabander*. LXIVde jg. n° 1-2-3, Brussel 1981. p. 7-76 werd later opgenomen in de herwerkte *Geschiedenis van Sint-Genesius-Rode* uit 1982; SMEYERS, M., PERSOONS, E. en HAVERALS, M. ed. *Windesheimse kloosters in Brabant: bijdrage tot de bouwgeschiedenis*. Werkgroep "Het geestesleven in de late middeleeuwen van de Katholieke Universiteit Leuven", n° 4, 1977. p. 200-219.

dael en Rooklooster. Hoewel ze niet gelijktijdig gesticht zijn is er een gemeenschappelijke lijn in hun ontstaansgeschiedenis. Drie factoren hebben het ontstaan van deze kloosters bepaald: de plaats, de personen die ze gesticht hebben en de opkomst van de Nieuwe Devotie. (3)

Eerst en vooral is de plaats bepalend geweest. Als men de kaart van het voormalige Zoniënwood bekijkt, stelt men vast dat de drie kloosters niet ontstaan zijn in het midden van het woud, zoals sommigen denken, maar wel aan de rand ervan.

De kloosterlingen zochten afzondering die voldoende rust bood, maar zonder het contact met de wereld te verliezen.

De kloosters grensden aan een belangrijke weg en liefst lagen ze ook zo dicht mogelijk bij het hertogelijk jachtdomein. Zevenborren lag aan de rand van het woud, omgeven door vijvers en vlak naast de oude weg van Brussel over Rode naar Eigenbrakel. Van de drie kloosters was Zevenborren het verst van Brussel en van de jachtdomeinen verwijderd, in tegenstelling tot Groenendaal en Rooklooster.

Een tweede bepalende factor zijn de personen die deze drie kloosters gesticht hebben. Alle stichters waren afkomstig uit Brusselse patriciërsfamilies of landelijke adel uit de omgeving van de stad. De stichter van Zevenborren was Gillis van Breedeyck, afkomstig uit Anderlecht, waar hij kanunnik was. Vóór zijn komst naar Zevenborren verbleef hij met een paar geestesgenoten te Brussel in de Sint-Laureinskapel, op een steenworp van de Sint-Michielskathedraal. Volgens de geschiedschrijvers zou Gillis gedurende twee jaar gestudeerd hebben te Parijs aan de Artesfaculteit. Ondanks zijn schitterende studies promoveerde hij nooit, omdat hij weigerde de eed af te leggen. Zulke afwijzende houding kwam wel meer voor, vooral in de periode en bij mensen die teruggrepen naar de strenge vormen van christelijk en evangelisch leven. Voor de volgelingen van de Nieuwe Devotie was het dragen van een academische titel in tegenspraak met de geestelijke armoede en nederigheid. Maar het kan evengoed een vrome leugen zijn, of een overgenomen cliché van latere kroniekschrijvers om de stichter van Zevenborren te roemen. (4)

Een derde en laatste factor is de tijdsgeest. De drie priorijen werden min of meer gesticht in dezelfde periode: Groenendaal in 1346, Rooklooster in 1368 en Zevenborren als jongste in 1388. Gillis van Breedeyck was ontgoocheld in de seculiere clerus en besloot de wereld te ontvluchten om rust te zoeken aan de rand van Zoniën. Ook Gillis' tijdgenoot Jan van Ruusbroec verliet Brussel om zich terug te trekken in het klooster van Groenendaal. (5) Vele geestelijken in Brussel leefden in weelde en cumuleerden allerlei postjes om

(3) VERBESSELT, J. "Drie augustijnerpriorijen in Zoniën" in *Eigen Schoon en de Brabander*. LXIVde jg. n°1-2-3, Brussel 1981. p. 1-6.

(4) VAN DER TAELEN, A. "Gillis van Breedeyck, stichter van de priorij van Zevenborren" in *Eigen Schoon en de Brabander*. XLIIIde jg. n°11-12, Brussel 1960. p. 443

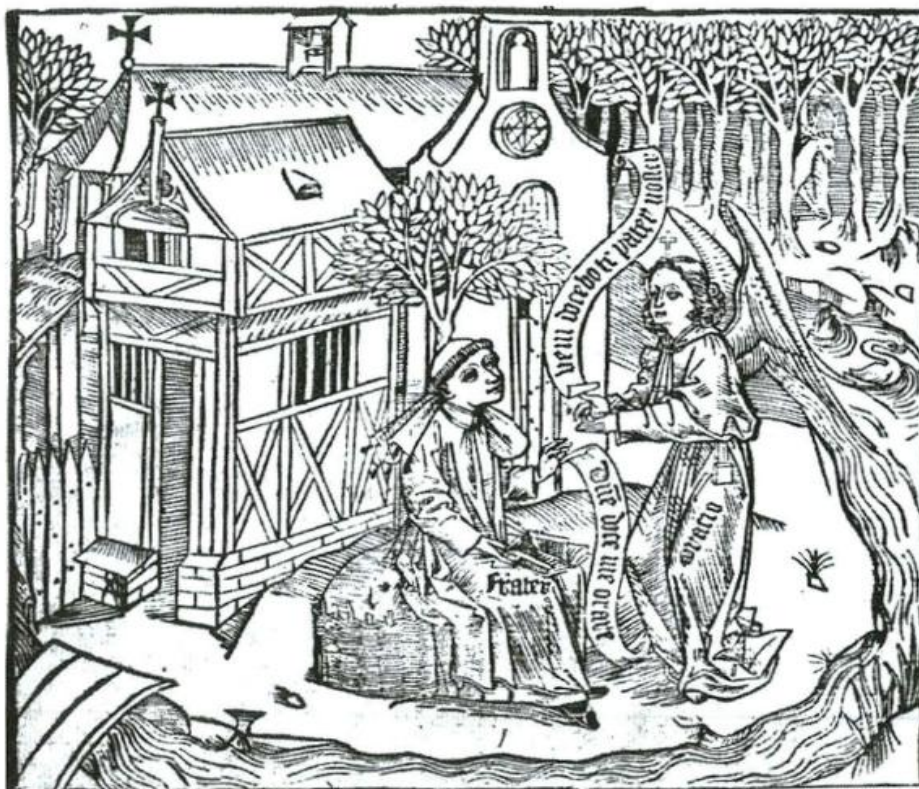
(5) Jan van Ruusbroec, ook "de Wonderbare" genoemd (°Ruisbroek nabij Brussel, 1292-3; + december 1381), geldt als een van de grootste mystici van België. Ruusbroec schreef in het Middelnederlands, maar zijn werken werden spoedig vertaald in het Latijn. Hij was in staat zijn kennis van het goddelijk mysterie aan anderen mee te delen. Deze uitzonderlijk mystieke roeping werd door zijn directe omgeving algemeen erkend en gerespecteerd. Hierin verschilt hij ook duidelijk van andere mystieke schrijvers, die meestal naast erkenning ook hardnekkige weerstand ondervonden. Zijn invloed verspreidde zich snel over Europa, talrijke machtige en edele personen kwamen hem in Groenendaal opzoeken, klerken zowel als meesters en doctors in de theologie. Kort na zijn dood kreeg hij de bijnaam 'admirabilis' ('de wonderbare'), en hij wordt momenteel terecht tot één van de grootste mystici uit de wereldliteratuur gerekend. Paus Pius X verklaarde Jan van Ruusbroec zalig in 1903. http://nl.wikipedia.org/wiki/Jan_van_Ruusbroec.

(6) VERBESSELT, J. "Drie augustijnerpriorijen" p. 5-6.

een zo groot mogelijk inkomen te verwerven. Ruusbroec trok sterk van leer tegen de kledij van de monniken en zusters. Volgens hem "droegen ze hun kleding zo wijd, dat ze er best twee of drie habijten van zouden kunnen maken. De nonnen stapten al rinkelend voorbij als kippen met bellen". De stichters van de drie kloosters wilden rust en afzondering en tegelijkertijd een minimaal contact houden met de wereld. Deze uitdaging vonden ze in de nieuwe gemeenschappen volgens de geest van de oude augustijnerkapittels. Ze herontdekte de oorspronkelijkheid van Augustinus en vormden een emancipatiebeweging, later de Nieuwe Devotie genoemd. Ze legden zich voornamelijk toe op studie en kopieerwerk, zodat de kloosters intellectuele centra werden voor de omliggende dorpen, hierin ondersteund door de hertogen.(6)

De eerste nederzetting

Voor de oorsprong van de priorij van Zevenborren moeten we terug naar de tweede helft van de 14e eeuw. Rond die tijd stond er reeds een kluis in het moerassig en bebost dal van de Zevenbor-

Een kluis in het Zoniënwood. Houtsneede uit de *Exercitium Super Pater Noster* van Pomerius, omstreeks 1475.

renbeek. Een kluzenaar, Hendrik genaamd, bewoonde er een schamele hut. Het dal werd wegens de talrijke bronnen "Sevenborre" genoemd. Het getal zeven is hier natuurlijk symbolisch bedoeld. De gezellen van Gillis van Breedeyck trokken omstreeks 1380 vanuit Brussel, in de richting van Alseberg naar het Zoniënwood. Op een vijftiental kilometer van de stad vonden ze de "cluse van Sevenborre" gelegen op het grondgebied van de parochie van Sint-Genesius-Rode. De vallei was uiteraard zeer geschikt om zich in alle rust te weiden aan arbeid en gebed. De eerste kluis van Gillis en zijn volgelingen was helemaal niet groot. Een houtsnede van een dergelijke kluis werd opgenomen als illustratie in de *Exercitium Super Pater Noster*. Dit boekje uit het laatste kwart van de 15de eeuw werd geschreven door Hendrik Uten Bogaerde -in het Latijn Henricus Pomerius- prior te Zevenborren van 1421 tot 1431.(7)

Deze houtsnede geeft niet de kluis van Zevenborren weer, maar hoogstwaarschijnlijk die van Groenendaal. De prent geeft er wel een goed beeld van hoe zo'n kluis er vroeger uitzag: een hut vlak tegen een kapelletje, beide opgetrokken uit hout en leem. De nok van het dak draagt een kleine klok. Andere kenmerken zijn de dichte begroeiing en de gracht om de kluis. Uiteraard hebben de brug om tot de kluis te komen en het water een sterk symbolische betekenis.(8) Een frater krijgt het bezoek van een oracio of engel. Hun gesprek wordt weergegeven in de kenmerkende gotische wimpels.

Een van de weldoensters van de prille kloostergemeenschap is hertogin Johanna van Brabant. Zij schonk in 1388 een vijftiental hectaren grond, gelegen aan de kluis, om er een klooster te bouwen. Doorheen de kloostergeschiedenis zal de hertogin gevierd worden als belangrijkste donatrice. Zulke liefdadigheidswerken kwamen veel voor tijdens de regering van Johanna. De kloostergemeenschappen en geestelijken genoten hier het meest van.(9) Gillis en zijn volgelingen legden aan de bisschop van Kamerijk, Jan t'Serclaes, het plan voor om een klooster op te richten. Ook de abdis van Vorst, die het patronaatsrecht bezat over de parochie van Rode, werd geraadpleegd. De pastoor van Rode verklaarde zich eveneens akkoord met het plan.(10) Met vereende krachten werd een eerste houten kerk gebouwd met ernaast een kloostergebouw. Ook hier leverde Johanna van Brabant een bijdrage voor de bouw van het koor van de kerk. Het schip van de kerk werd afgewerkt met adellijke steun en het kloostergebouw kwam tot stand met giften van andere weldoeners. Verschillende edellieden en rijken wilden uitgebreider steun bieden en stelden voor de gebouwen in steen te laten optrekken, maar dit werd door Breedeyck afgewezen, om reden van armoede. Ook toen een brand in de beginjaren de eerste gebouwen vernielde, wou Breedeyck niet ingaan op het aanbod van de bisschop van Kamerijk om de kerk van Alseberg over te nemen en daar een

(7) MAZIERS, M. en PIERARD, C. 'Groenendaal' in Het Zoniënwood. Kunst en geschiedenis van oorsprong tot de 18e eeuw. Tentoonstellingscatalogus Europalia-Oostenrijk. Watermaal-Bosvoorde/Oudergem, 1987. p. 196.

(8) De blokboeken *Exercitium super Pater Noster* en het *Spirituale pomerium* van Henricus Pomerius of Uten Bogaerde zijn bedoeld als een leidraad bij het gebed. De voorstellingen begeleiden de lezer bij de contemplatie. De afbeeldingen van hert, zwaan en zwaluw die in deze blokboeken worden aangetroffen, hebben dan ook een symbolische waarde: het hert graast bij de boom der wijsheid, de zwaan zwemt in het water van het doopsel, de zwaluw brengt een geestelijke boodschap aan het mensdom.

<http://www.boekgeschiedenis.be/kroniek/kron89.html>

(9) VAN DER TAELEN, A. "De oprichting van de Priorij van Zevenborren" in *Eigen Schoon* en de *Brabander*. XLIVde jg. n° 1-2, Brussel 1961. p. 220.
(10) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 56.

nieuw klooster te bouwen. Gillis was principieel, en - zoals later zal blijken - als overste niet altijd even gemakkelijk om mee samen te leven.

Op Palmzondag 11 april 1389 was het eindelijk zover. De hulpbisschop van het bisdom Kamerijk kwam in Zevenborren toe om de kerk in te wijden. In zijn kielzog volgden de vicaris, enkele notarissen en de opgeroepen getuigen. Na inspectie van de gebouwen verklaarde de hulpbisschop het klooster geschikt voor de reguliere observantie. In de nieuwe kerk werden drie altaren gewijd, waaronder één ter ere van de Maagd Maria en één opgedragen aan de Heilige Augustinus, volgens de voorgeschreven plechtige gezongen ritus. Vervolgens werden de relikwieën in het altaar neergelegd. Gillis van Breedeyck en zijn twee volgelingen legden in de kapittelzaal hun gelofte af als reguliere kanunniken en beloofden plechtig de regel te volgen van Sint-Augustinus, *"één van hart en één van ziel naar God toe"*. Op deze manier kon de bisschop, op gezag van het kapittel van Kamerijk, hun het habijt van de orde van Augustinus opleggen. Vervolgens begaf iedereen zich naar de kerk waar de bisschop de pontificale mis opdroeg.⁽¹¹⁾ Tijdens de eredienst naderden de drie kandidaten de bisschop die met zijn gevolg voor het altaar had plaatsgenomen. Ze vroegen om toegelaten te worden tot de professie en na een toespraak van de bisschop over de ernst van hun verbintenis, kwamen Breedeyck, Petrus van den Hoede en Hendricus Stakenborch, één voor één, afzonderlijk knielen op de bovenste trede van het hoogaltaar en spraken voor alle aanwezigen de plechtige professieformule uit. Eerst kwam Gillis, dan Petrus en tenslotte Hendricus: *"Ego frater N. promitto Deo auxiliante Priori future huius monasterii de Septem fontibus et suis successoribus canonice instiuentis, subjectionem et obedientiam secundum regulam beati Augustini vivendo sine proprio et in continentia perpetua"*.⁽¹²⁾

In 1402 waren de gebouwen reeds vrij groot. De kloostergemeenschap telde op dat moment 40 leden waaronder 28 koorheren. In 1415 werd Gillis niet meer herkozen tot prior, zijn medebroeders vonden dat hij net iets te radicaal geworden was in zijn naleving van armoede. Zevenborren maakt werkelijk een crisis door van 1402 tot 1416. Gillis liet dit niet aan zijn hart komen en trok weg om elders met een schone lei te herbeginnen. In Waals-Brabant stichtte hij het klooster van Bois-Seigneur-Isaac. Twee jaar later, in 1417, sloten de kanunniken zich aan bij het kapittel van Windesheim, naar het voorbeeld van Groenendaal.

In de loop van de geschiedenis verwierven de kanunniken heel wat goederen. Vorsten schonken geld voor de nodige infrastructuurwerken, ook de intredende kanunniken schonken hun erfdeel dat ze van thuis meekregen aan de priorij. Tussen 1416 en 1440 verwierf het klooster goederen te Dworp, Huizigen, Eizingen, Linkebeek,

(11) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 59.
(12) VAN DER TAELEN, A. "De oprichting van de Priorij" p. 224.

Buizingen, Sint-Pieters-Leeuw, Strombeek, Pepingen, Edingen, Ruisbroek, Oudenaken, Sint-Kwintens-Lennik, Eigenbrakel, Sint-Agatha-Berchem, Ganshoren en Brussel. Het hoogtepunt van de expansie had plaats tijdens het priorschap van Pomerius. Hij werd voor een eerste keer tot prior verkozen in 1421.⁽¹³⁾ Tijdens zijn eerste priorschap leefden er in het klooster 25 kanunniken die voornamelijk kopieerwerk verrichtten. Het grondgebied van de priorij strekte zich uit over zeshonderd bunders of ongeveer 750 hectaren. Het grootste deel van de gronden lag in Eigenbrakel, Rode, Dworp en Huizingen. In deze laatste twee gemeenten alleen al 94 hectaren. Te Eigenbrakel, in het gehucht Tout-lui-Faut, bezaten de monniken de boerderij op het Blaerveld, waar ze schapen kweekten voor perkament, gebruikt in de scriptoria. Pomerius vertrok in 1431 naar Groenedaal, waar hij tot prior werd verkozen. Na 23 jaar keerde hij terug naar Zevenborren, zijn tweede prioraat duurde slechts een jaar.

Een nieuwe kerk

De uitbreiding van het klooster lag een tijdje stil; pas onder de vijfde prior Jan Pinsalinc hervatte men de bouwwerken. Er werd geopteerd voor een nieuwe, ditmaal stenen kerk, daar de oude kerk onstabiel was en bovendien in zeer slechte staat verkeerde. Tegelijkertijd werd het probleem van de oriëntering van de oude kerk opgelost. Tot dan was het koor naar het zuiden gericht, met als gevolg dat de kanunniken in de zomer klaagden van de warmte. De nieuwe kerk, waarvan de fundamenteën in 1433 gelegd werden, werd gericht naar het oosten. De kanunniken werkten zelf hard mee om het terrein voor deze kerk te effenen. De moerassige bodem zorgde voor grote problemen en vereiste sterke fundamenteën. Meermaals gebeurde het, dat de in de grond geslagen palen de volgende dag haast helemaal waren weggezakt. Er werd opnieuw een beroep gedaan op edellieden en vooraanstaande geestelijken om de kerk te bekostigen. Na meer dan dertig jaar kon in 1467 de kerk eindelijk geconsacreerd worden.⁽¹⁴⁾

Een van deze weldoeners was Gillis van Berlaer, wiens grafsteen zich bevindt in de linkzijdige beuk van de kerk van Alseberg. De blauwe steen draagt het onderschrift *"Bid voor de heer Gillis van Berlaer priester die was kanunnik van St. Garijs te Kamerijk, bijzondere weldoener van het klooster en stichter dezer kerk"*. Met *"deze kerk"* wordt niet deze van Alseberg bedoeld, maar wel de kloosterkerk van Zevenborren. Gillis kwam uit Erembodegem en schonk niet alleen geld, maar ook een glasraam aan het klooster. Hoewel hij strikt gezien niet tot de gemeenschap van Zevenborren behoorde, werd hij er net als vele andere weldoeners begraven. Gillis van Berlaer was een bijzonder invloedrijk man, die niet enkel tijdens zijn leven, maar ook na zijn

(13) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 61.

(14) Windesheimse kloosters in Brabant p. 205.

(15) ALGEMEEN
RIJKSARCHIEF. BRUSSEL.
Inventaire des archive du
Comité de la Caisse de
Religion. nr. 480.
(16) THEYS, C. De
Geschiedenis van Alsem-
berg. Brussel, 1960 p. 409.
BOLS, J. De kerk van
Alseberg en haar
miraculeus beeld van
O.L.Vrouw. Leuven,
1910 p. 37

dood in 1459 het klooster van verschillende legaten voorzag. Ook voor het klooster van Groenendaal was hij zeer gul. Even merkwaardig is de manier waarop de grafsteen in Alseberg is geraakt. Na de afschaffing van Zevenborren werd de kerkvloer tussen het altaar en het koor door de parochie van Alseberg opgekocht. (15) Waarschijnlijk hoorde de grafsteen van Gillis hierbij. Uiteindelijk belandde hij als deksel of dorpel voor de waterput van de "brouwerij Nijvel" op het Winderickxplein. Op zekere dag stortte de waterput in. Een eeuw later vond de plaatselijke herbergier Louis Michel deze steen in de put terug en liet hem in metselen in de gevel langs de straatkant van zijn herberg. Gelukkig merkte pastoor Jan Bols in 1895 de steen daar op en kocht hem onmiddellijk voor zijn kerk. Naast de grafsteen staat een verkeerde datum vermeld. In plaats van "rond 1550", dateert de grafsteen uit 1459. (16)

14

Grafzerk van Gillis van Berlaer, weldoener aan de priorij van Zevenborren, in de kerk van Alseberg

Een andere weldoener voor de kanunniken was Niklaas Everaerts beter gekend als Grudius. Zijn grafsteen staat enkele meters verder

dan die van Gillis. Grudius schonk aan de kanunniken van Zevenborren niet enkel een glasraam maar ook een kostbaar boek voor hun bibliotheek.

De kloosterkerk van Zevenborren was een zaalkerk zonder transept, waar het koor de belangrijkste plaats innam. De kanunniken zaten tijdens het zingen van de getijden in koorbanken. De gemeenschap telde doorheen haar geschiedenis gemiddeld een dertigtal koorheren, vijftien langs beide zijden van de kerk. Het koor palmde dan ook bijna de helft van het kerkgebouw in. De zijbeuken waren eerder klein. In de 17de en 18de eeuw was de bibliotheek ondergebracht boven de linkerzijbeuk (letter B op de gravure van de Doncker).(17)

Zoals reeds aangehaald, begon men in 1433 een nieuwe kerk te bouwen, ditmaal georiënteerd naar het oosten. Tot aan de afschaffing van de priorij bleef de nieuwe kerk langs de buitenzijde bijna ongewijzigd. De oude kerk werd na aanpassingen opgenomen in de oostervleugel van het kloostercomplex. In 1454, onder het tweede prioraat van de 72 jaar oude Pomerius, kwam de nieuwe kerk al grotendeels onder dak. Hetzelfde jaar liet hij ook de enige zijkapel van de kerk bouwen, opgedragen aan de Heilige Drievuldigheid.

Op de gravure van de Doncker is deze kapel niet te zien, daar ze volledig achter de kerk ligt. De plattegrond van Culp uit 1786 toont deze kapel als een vierkante uitstulping langs de noordzijde. Op het titelblad van de *Historia Septifontana van Wiaert* draagt een heilige of monnik (Breedeyck?) aan de linkerkant een miniatuurweergave van de kerk. De kapel van de H. Drievuldigheid kan men duidelijk onderscheiden. De afbeelding is echter van minder belang, elk detail ontbreekt.

In totaal telde de kerk negen altaren, nl. het hoofdaltaar van O.-L.-Vrouw en verder de altaren van de Engelen, de Heilige Drievuldigheid, de Apostelen, de heilige Augustinus, de Martelaren, de Belijders, de Maagden en de Uitverkorenen. Onder impuls van prior Robrechts (1481-1509) werden verschillende schilderijen boven de altaren geplaatst. Langs de evangeliekant liet hij een sacramentstoren plaatsen, die met een smeedijzeren deurtje versierd was.(18) Deze toren werd volledig vernield tijdens de burgeroorlog.

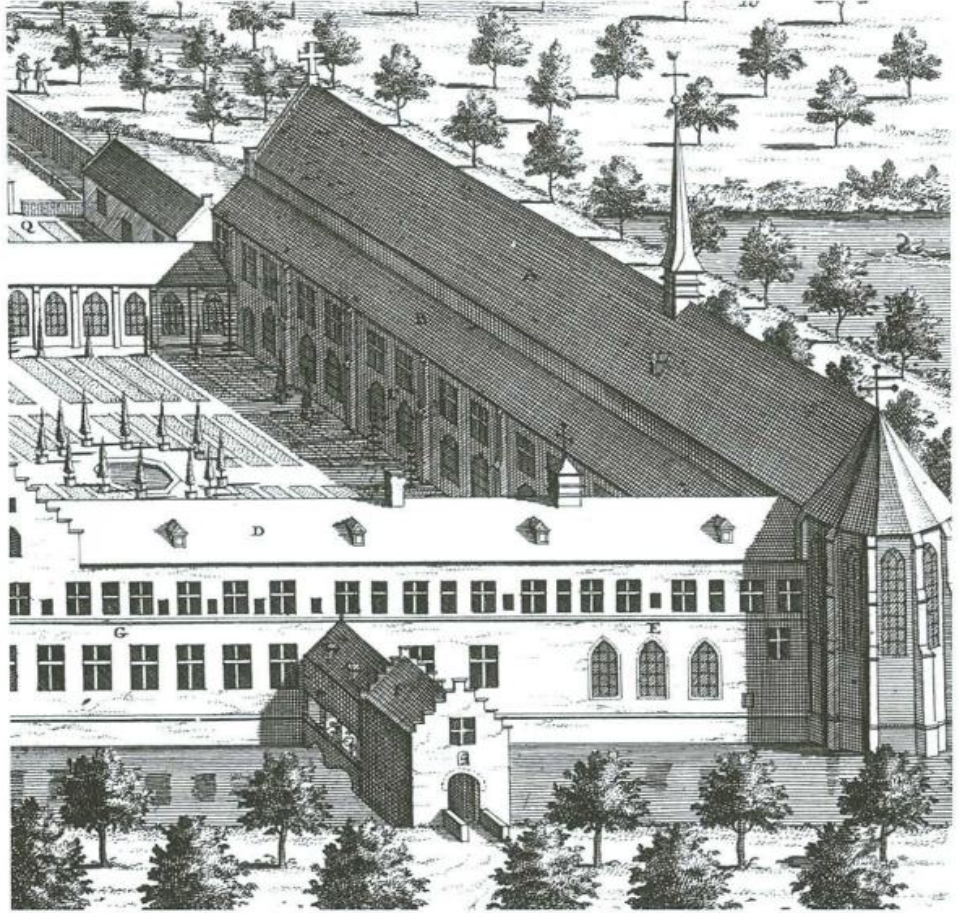
De kerk werd afgewerkt met een bescheiden torentje, voorzien van een klok. Uiteindelijk kon de nieuwe kerk in 1467 geconsacreerd worden. In de loop van de volgende eeuwen werd de kerk verder versierd. Dankzij de *Decursus priorum* van Gieles Vander Hecken uit 1528 zijn we uitstekend ingelicht over het kerkinterieur uit deze periode.(19) Het glasraam achter het hoogaltaar werd geschonken door Filips de Goede, op één ervan was Jan van Ruusbroec afgebeeld.

(17) De gravure van de Doncker uit 1727

gepubliceerd in de *Chorographia sacra Brabantiae* van Antonius Sanderus, zal in het tweede deel volledig afgebeeld en uitvoerig besproken worden.

(18) Windesheimse kloosters in Brabant p. 205-209.

(19) KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK. HAND-SCHRIFTENKABINET. n° 11974-85. VANDER HECKEN. *Decursus priorum*. f° 174-217v. Uitvoerig besproken in SMEYERS, M., PER-SOONS, E. en HAVERALS, M. ed. *Windesheimse kloosters in Brabant: bijdrage tot de bouwgeschiedenis*.

De kloosterkerk van Zevenborren met bijhorende gebouwen. Detail uit de gravure van de Doncker gepubliceerd in 1727.

Naast de nieuwe kerk begon Jacob Voetwaters tijdens zijn tweede prioraat (1458-67) met de bouw van een nieuw dormitorium (D). Deze slaapzaal stond loodrecht op het koor van de kerk en vormde de oostervleugel van het klooster. Deze vleugel reikte tot aan de brug bij de achterpoort van de priorij. Eronder lagen de kapittelzaal (E) en de eetzaal (G). Tijdens het prioraat van Boudewijn Ploys (1474-81) werd de slaapzaal verder uitgebreid. Tot dan toe was het dormitorium één lange zolder, waar de kanunniken sliepen op de met stro bedekte grond. Ploys liet cellen inrichten en hierin bedden plaatsen. Hij liet ook een oratorium plaatsen met uitzicht op het hoofdaltaar, ingericht ten behoeve van de Brabantse edelen die er op bezoek kwamen. Een oratorium was een privé-bidvertrek, waar men in afzondering de mis kon volgen. Waarschijnlijk behoorde het enige raam tussen de kapittelzaal en het koor tot dit bidvertrek, op de gravure van de Doncker is dit duidelijk te zien. Met geld van kloosterling Hendrik de Cock werd een waterleiding aangelegd van een van de bronnen naar de sacristie, de eetzaal en het gastenverblijf.

Net zoals het Rooklooster en Groenendaal legden de augustijnen van Zevenborren zich toe op de vervaardiging van boeken en minia-

turen. Hiertoe droeg de gemeenschap bij tot de culturele ontwikkeling. Het perkament voor de boeken werd ter plaatse vervaardigd (20). Op het grondgebied van Eigenbrakel bezaten de kanunniken de Blaerveldhoeve, tegenwoordig Tou-lui-Faut genoemd. In deze boerderij werden destijds de schapen gekweekt die het nodige perkament opleverden. In de eerste decennia van haar bestaan verkochten de geestelijken hun boeken, toch stond dit geen eigen verzameling in de weg: de eerste bibliotheek werd geplaatst in het koor van de oude kerk, (21) later vond ze onderdak boven de linkerzijbeuk van de kerk. (22) Vermoedelijk had de priorij geen scriptorium, maar verrichtten de kloosterlingen de kopieerarbeid in hun cel.

Verdere verfraaiing

Over de oorsprong van de boerderijgebouwen tast men enigszins in het duister. Er is sprake van een koestal en een nieuwe brouwerij. In geen enkele bron wordt iets meegedeeld over een schaapstal, een bakkerij, een paardenstal of een duiventil, die er zonder twijfel waren. Enkel de Doncker wijst deze gebouwen aan met hun functie.

Prior Jaspar Demeet (1513-23) begon aan de bouw van een vrouwenhuis naast de brug aan de kerk. Toen de muren op ellebooghoogte waren opgetrokken, begonnen ze wegens te zwakke fundamenten grote scheuren te vertonen. De werken moesten hierdoor stilgelegd worden. De bezieler van het vrouwenhuis was Arnold Wouterlinghen, een kloosterling-priester die met toestemming van de prior lekebroeder geworden was en aldus het truweel in plaats van de kelk hanteerde. Deze staatswijziging én de komst van vrouwen in het klooster viel niet in de smaak van meerdere kanunniken, ondermeer door tijdgenoot en kroniekschrijver Gieles vander Hecken, die Gods straf voor deze handelswijze van Demeet uitvoerig beschreef. Uiteindelijk kwam er van het vrouwenhuis niets terecht. Het kleine gebouw werd wel verder afgewerkt. Op de gravure van de Doncker staat dit vertrek in het verlengde achter de kerk, naast de ingang ervan. De Doncker kende geen functie toe aan het gebouw.

Onder het korte prioraat van Hendrik de Cock (1523-25) werd met de geldelijke steun van kardinaal Everhard van der Marck voortgewerkt aan de ambitius of rondgang.

Van der Marck was kardinaal van Chartres en tevens prins-bisschop van Luik. Hij was een zeer geliefde gast bij de kanunniken en had een bijzondere affectie voor Zevenborren. Telkens als hij naar Brussel kwam voor staatszaken, nam hij steeds de tijd voor een jachtpartij in de omgeving van het klooster. (23) In de omgang van het klooster

(20) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 69.

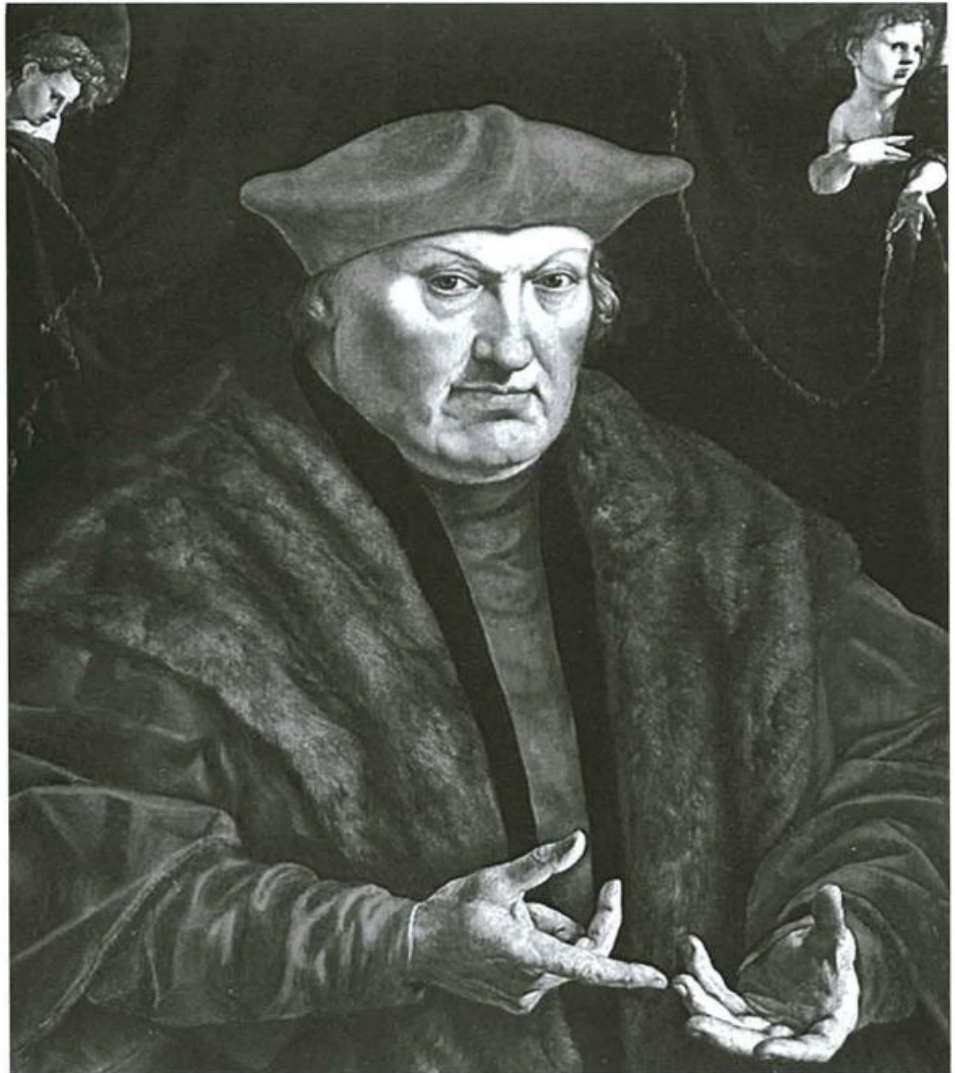
(21) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 70.

(22) letter B op de gravure van de Doncker uit 1721.

(23) WAUTERS, A. *Histoire des environs de Bruxelles*. Brussel, 1974. Editions Culture et civilisations. Deel X. p. 377

(24) Windesheimse kloosters..., p. 211-212
Erard fit de grands dons aux religieux, et voulut qu'on lui élevât, dans le chœur de leur église, un mausolée où, selon la tradition, ses intestins furent déposés.
WAUTERS, A. Histoire... p. 377

werden op zijn kosten tien glasramen geplaatst. De kunstzinnige Gieles vander Hecken zorgde voor de uitvoering. De prins-bisschop schonk ook aanzienlijke sommen voor de verfraaiing van de gebouwen. Dankzij hem kreeg de oosteromgang en de refter een vloer van witte steen. Everhard van der Marck had nog tijdens zijn leven zijn hart aan Zevenborren beloofd.

Everhard van der Marck, prins-bisschop van Luik en graag geziene gast in Zevenborren.

Na zijn dood in 1538 werd dit in een mausoleum in het koor geplaatst. Het mausoleum sneuvelde tijdens de beeldenstorm, zodat enkel nog een loden kistje gespaard bleef. Dit werd later in het koor bijgezet.(24) Het is merkwaardig dat er in de bronnen geen eensgezindheid is over het mausoleum, het hart en de kist na de verwoesting in 1580. Gieles vander Hecken, die zeven maanden na de dood van Everard overleed, was van mening dat het hart in het mausoleum werd geplaatst. Alphonse Wauters beweert echter dat het -volgens de overlevering- zijn ingewanden waren. (25) Georges

Fricx, die hoogst waarschijnlijk de kerk van Zevenborren verschillende keren bezocht, heeft het over een loden kist, *renfermé dans un careau de brique*. (26) Jan Baptist Wiaert, kanunnik in Zevenborren, vertelt ons in zijn geschiedenis van het klooster uit 1688 het volgende: (27)

In het midden van het koor, naast de trede van het Heiligdom stond vroeger een beroemd praalgraf uit brons. Wegens de Belgische troebelen rest er nu alleen nog maar een loden bolvormig kistje, ingesloten in een gewijde grafkelder, waarin de ingewanden van deze dode Kardinaal en Prins begraven zijn volgens de overlevering van onze voorgangers. Het loden kistje, in de bovenvernoemde vorm, bestaat nog steeds, dit zag ik met eigen ogen in het jaar 1686 op de 27ste dag van de eerste maand, toen in dezelfde grafkelder het lichaam van de Eerwaarde Heer Antonius Cuyermans, tot dan dertigste prior, ingebracht werd. Naast de gedachtenis van de Prins herdenkt het Klooster met een viering zijn verjaardag en bijzetting, deze jaarlijkse viering werd ingesteld door zijn laatste wil. Zijn lichaam rust in een kostbaar en koninklijk graf te Luik in het midden van het Koor van de Lambertus Tempel met dit opschrift:

EVERHARDUS VAN DER MARCK
De dood voor ogen hebbend
Poseerde levend
MDXXXVIII

Van der Marck poseerde dus tijdens zijn leven voor een tekenaar of beeldhouwer die het praalgraf ontwierp in de Sint-Lambertuskathedraal van het Prinsbisdom Luik. Vanaf 1794, tijdens het Frans bewind, werd deze kerk met de grond gelijk gemaakt. Het lichaam van Everhard werd in 1811 overgebracht naar de Sint-Pauluskathedraal, waar het nu nog steeds rust. Het loden kistje met zijn ingewanden is waarschijnlijk verloren gegaan bij de afbraak van Zevenborren. De kerkvloer werd opengebrouwen en al het lood rond kisten, samen met andere metalen voorwerpen, werd opgedolven en verkocht. Daar Wiaert ooggetuige was, mogen we ervan uitgaan dat hij over de ingewanden de meest correcte beschrijving geeft. Antonius Cuyermans werd tot prior verkozen in 1666, hij overleed op 72-jarige leeftijd op 25 januari 1686. (28)

In de kerk werden verschillende vooraanstaanden begraven. Een van hen was Jan van Witthem, heer van Couvin, broer van Hendrik III van Witthem, heer van Beersel. (29) Wiaert bewierookte hem in een lovende beschrijving: (30)

Zonder aarzeling trok hij zich terug uit het wervelende milieu van het hofleven in dit huis van toevlucht, zoals naar een zeer kalme rustplaats.

(25) FRICX, G. Description... p. 218.

(26) Fricx beschreef de kerk in 1743 hoe die eruitzag na de beeldenstorm.

(27) WIAERT, JOANNE BAPTISTA. (Canonico Regulari Septifontano) Historia Septifontana celeberrimi Monasterii Canonicorum Regularium S. P. Augustini in Sylva Soniaca. Brussel, 1688. p. 97. Het boekje werd gedrukt door Eugène-Henri Fricx, eigenaar van de papiermolen van Termeulen in Sint-Genesius-Rode. Door ons beter gekend als 'NOVARO-DE' aan de huidige Stationsstraat. De volgende tekst werd vertaald: In Chori meditullio juxta gradum Sanctuarii celebre olim ex aere fuit mausoleum, sed nunc à tumultibus Belgicis, solùm restat locus plumbeus in forma sphaerica, latriciae caveae inclusus, in quo mortui hujus Cardinalis ac Principis intestina sepulta esse constans Majorum nostrorum tenet autoritas. Quem loculum plumbeum, in praedicta forma adhuc existentem ego propriis oculis vidi anno 1686 27. die mensis Primi, cùm in eandem caveam immitteretur corpus Admodum Reverendi Domini Antonii Cuyermans Prioris trigesimi. Insuper memoriam tanti Principis Monasterium hoc quot annis ex ejus ultimae voluntatis instituto, solemnis anniversarii exequiarumque celebratione cohonestat. Ejus corpus praetioso, & planè regali sepulchro conditum jacet Leodii in medio sacrae Aedis Lambertinae Choro cum hac inscriptio-ne: ERARDUS A MARCA/ Mortem habens prae oculis/ Vivus posuit/ MDXXXVIII (=1538).

(28) BERLIÈRE, U. red. ea. Monasticon Belge. Tome IV. Province de Brabant. Luik, 1969 p. 1114.

(29) KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK. HANDSCHRIFTEN-KABINET. n° 11974-85, f° 297v : Dominus Johan[n]es va[n] Witta[m] fr[ater] quond[am] d[omi]ni de beersele senioris aureo velle...

(30) WIAERT, Historia Septifontana p. 64.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK. HANDSCHRIFTEN-KABINET. n° 11974-85, f° 296-297v In ecclesia nostra sepulti.

Om zijn geest te ordenen deed hij dit niet enkel voor een korte poos, daar hij steeds door verschillende bezigheden werd afgeleid. Nooit was hij inactief, door een voortdurende afhankelijkheid van Christus onder de conversen onderwierp hij op nederige wijze zijn nek aan het juk van de godsdienst. En dit zou hij ongetwijfeld gedaan hebben, indien de voortijdige dood de scherpte van zowel zijn ogen als van zijn verstand niet onverwachts afnam, totdat [de dood] de heilzame betrachtingen van deze man van verlangens zou verhinderd hebben. Bovendien [Wijsheid, 4.13-14] werd in korte tijd veel verwezenlijkt: zijn ziel was aangenaam aan God. Hij ligt gebalsemd in het Heiligdom voor de onderste trede van het Hoogaltaar.

Kanunnik van Zevenborren in klederdracht.

Waarschijnlijk rust het lichaam van Jan van Witthem nog steeds in Zevenborren. De latere eigenaar, Victorien Timbermans, plantte een groepje sequoia's op de plaats van het koor. De lijst van enkele personen, begraven in Zevenborren, wordt bewaard in de Koninklijke Bibliotheek. (31) De van Witthems waren milde schenkers. Hendrik III bekostigde een glasraam. Ook Jan Moittormont, ontvanger van de heer van Beersel, droeg bij in de kosten. (32)

In de 18e eeuw moeten de kanunniken eruit gezien hebben zoals op de prent hiernaast. Deze prent werd in de *Costumes des couvents supprimés van Maillart* gepubliceerd. De monniken droegen een witte pij met rochet en zwarte mozetta. Een rochet is een koorhemd, eerder een erekleed, en behoort in strikte zin niet tot de kerkelijke gewaden. De zwarte mozetta is het schoudermanteltje, voorzien van een sierkap en werd vooraan dichtgeknoopt. Uiteraard met een boek in de hand, verwijzend naar hun hoofdactiviteit: studie en kopieerwerk. (33)

GIELES VANDER HECKEN

(Brussel °1491 - Zevenborren +1538)

Graag staan we even stil bij deze bijzonder boeiende persoon. Gieles werd uit bemiddelde ouders geboren te Brussel in 1491. Als 13 jarige trad hij binnen in de priorij, waar hij in 1504 de erfenis ontving van zijn overleden vader. Over hem persoonlijk weten we weinig, tenzij een korte biografie uit een handschrift van Zevenborren. Deze levensschets werd vertaald, van voetnoten voorzien en ons medegedeeld door Dr. Kees Schepers, die tijdens de Nacht van de Geschiedenis een lezing gaf over Gieles vander Hecken en zijn werk. Zoals de meeste vita's van geestelijken, is ook deze van Gieles erg verbloemd:

"Gieles vander Hecken, een priester die zijn professie deed onder Laurentius de Moertere(36) en die ook uit Brussel afkomstig was, toonde zich getalenteerd van zijn kinderjaren af. (...) Hij was, met zijn liefde voor eenzaamheid, de trouwe bewaker van zijn cel. Hij was meer tot nadenkendheid geneigd dan men in woorden uit kan drukken. Dientengevolge was hij met zijn gedachten altijd bij teksten en bij het bedenken van tekeningen, en in dat laatste was hij zeer bedreven. Zowel in het schilderen als in het nauwgezet portretteren kende hij zijn gelijke niet. Hij leed echter dusdanig aan een oogontsteking dat hij elke twee weken een gloeiend ijzer op zijn nek moest verdragen.(37) Ook onderging hij geregeld aderlatingen, zolang als hij leefde en tot de tijd dat hij blind werd. Vanwege zijn oogandoening moest hij, wanneer hij wilde schrijven of lezen, het boek zo ongeveer tegen zijn gezicht aandrukken. Gieles onderscheidde zich door intelligentie en geestigheid, zoals gemakkelijk valt af te leiden uit de producten die hij in de nachtelijke uren vervaar-

(31) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 73.

(32) VANHEMELRYCK, F. "De Priorij" p. 73.

(33) MAILLART, P. *Collection des costumes de tous les ordres monastiques, supprimés à différentes époques, dans la ci-devant Belgique. Villovoorde, 1811.* Een exemplaar kon ingekeken worden in het ALGEMEEN RIJKSARCHIEF. BRUSSEL. Topografisch-historische atlas. nr 696.

(34) MAZIERS, M. "Zevenborren" in *Het Zoniënwood. Kunst en geschiedenis van oorsprong tot de 18e eeuw. Tentoonstellingscatalogus Europa-Oostenrijk. Watermaal-Bosvoorde/Oudergem, 1987.* p. 238

JANSENS, L. EN PERSOONS, E. *Kloosters in het Zoniënwood. Tentoonstelling in het AR. Brussel, 1989* p. 54.

(35) KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK. HANDSCHRIFTENKABINET. n° 11974-85, f° 248v-249v.

(36) Laurentius de Moertere was prior van Zevenborren van 1509 tot 1513.

(37) Deze praktijk werd cauterisatie genoemd. Hierbij werd een verhit stuk metaal op een bepaalde plaats van het lichaam geplaatst. Dit werd als een remedie beschouwd voor tal van aandoeningen, van migraine tot kanker. Men ging ervan uit dat door de hitte kwade vloeistoffen of demonen werden verdreven, of wat het ook was dat de aandoening veroorzaakte.

digde. Wat teksten betreft, had hij alleen talent voor onge Kunststelde taal, de kunst van het discussiëren over theologische traktaten en de poëzie waren hem vreemd. Hij had echter zo'n talent voor proza dat hij als het ware het merg aan de Bijbel onttrok en dit samenvattend bijeenbracht in één boek. Gieles heeft van zijn inspanningen levende getuigenissen achtergelaten. Op grond van het voorgaande kan iedereen begrijpen hoe ijverig Gieles was in zijn werk. Op de eerste plaats was hij toegewijd aan het religieuze leven en aan de goede zeden, en ten tweede was hij een voorvechter en navolger van het voorbeeld van Christus, in zijn daden en in zijn lering. Toen hij zevenenveertig jaar was, leed hij zo zeer onder de aandoening aan zijn ogen, dat hij zich op advies van zijn arts aan "cauterisatie" onderwierp, zoals eerder al is gezegd. Langzamerhand verloor hij bovendien de controle over zijn lichaam en zakte weg in verlamming. Toen hij voor het eerst met zijn ziekte werd geconfronteerd, is hij naar Aken gebracht vanwege de heilzame baden. Er zijn daar hete baden met zwavel, die, naar men aanneemt, gunstig zijn bij verlammingverschijnselen. Evenwel, zodra hij thuis was teruggekeerd, verergerde zijn ziekte, en zonder het minste gunstige effect van de heilzame baden, blies hij zijn laatste adem uit in het jaar 1538, op de dag voor Maria ten Hemelopneming".

De belangrijkste verwezenlijking van Gieles is de *Labyrinthi*. Deze codex (407 op 280 mm) telt 36 bladzijden en is prachtig geïllustreerd met allerlei merkwaardige tekeningen. De 33 bladvullende tekeningen staan op de recto's, de begeleidende gedichten in het Latijn en het Nederlands staan op de verso's. Alle prenten zijn in sepia aan het papier toevertrouwd, op sommige plaatsen werden ze bijgekleurd in rood en blauw. De illustraties werden door Gieles niets voor niets *Labyrinthi* genoemd: door hun complexiteit en sterke symboliek visualiseren ze morele en religieuze thema's. Via de Britse verzamelaar Francis Douce kwam de codex terecht in de Bodleian Library te Oxford.(38)

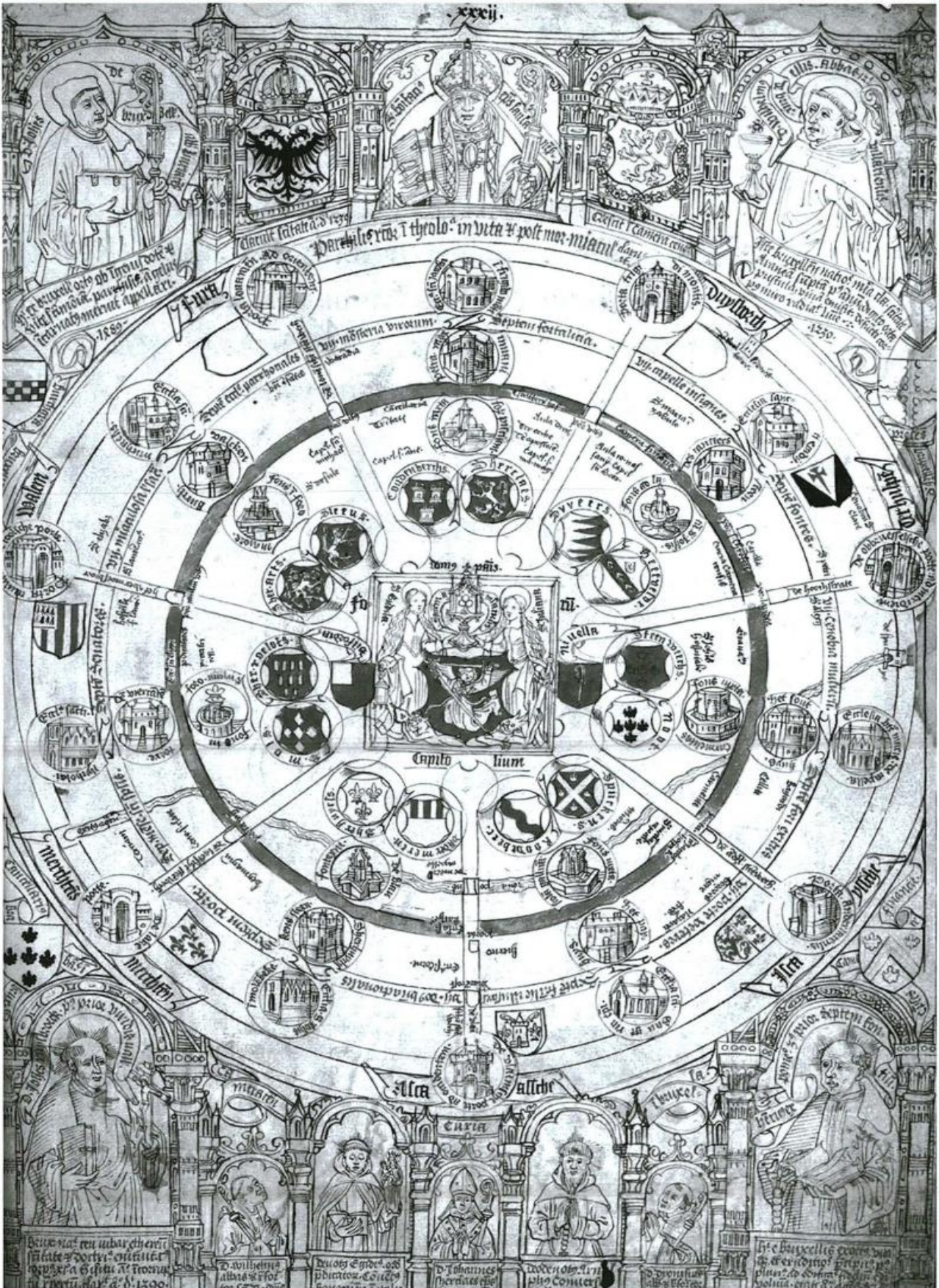
Het is onmogelijk om hier alle tekeningen te bespreken, daarom beperken we ons tot een zeer summiere beschrijving van de *Bruxella*, de laatste tekening uit de bundel van Gieles. (39) Deze illustratie is een symbolisch plan van de stad en geeft op een esoterische manier thema's weer uit de geestelijke geschiedenis van zijn geboortestad. De kaart is niet zozeer boeiend vanwege de cartografische eigenschappen, maar wel omwille van de rijke symboliek. De *Bruxella* in zijn geheel bespreken is onmogelijk, enkel de belangrijkste zaken komen hier aan bod.

Zoals de meeste tekeningen uit de *Labyrinthi* is ook deze cirkelvormig van opbouw. Drie cirkels omsluiten alle elementen van de kaart, de binnenste ring symboliseert de eerste omwalling van Brussel, de derde ring de omwalling van de 14e eeuw, die in het begin van de 19e eeuw plaats moest maken voor de "kleine ring". De tweede cir-

(38) BODLEIAN LIBRARY, OXFORD. Ms. Douce 373. Gieles vander Hecke.

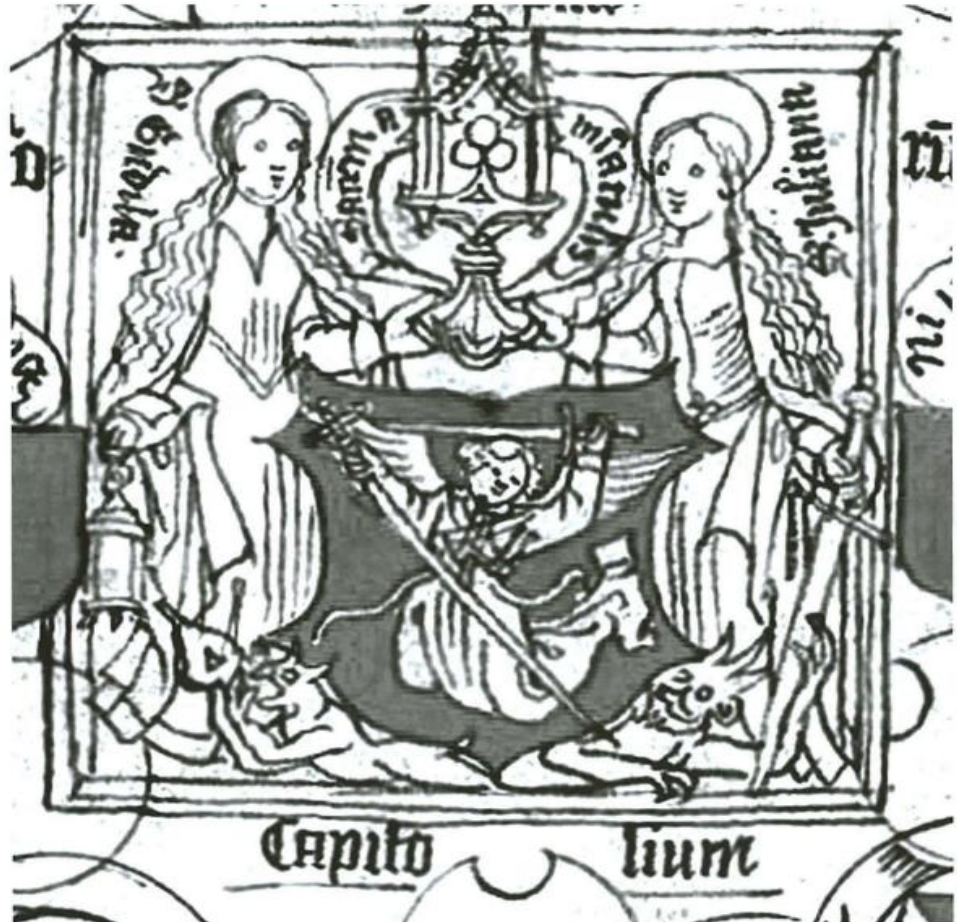
Labyrinthi.

(39) De beschrijving van het plan van Brussel haalden we uit LEMAIRE, C. *Le plan de Bruxelles de Gilles van der Hecken (1535)*. (Archives et bibliothèques de Belgique. Numero special 64. Bruxelles et la vie urbaine. Recueil d'articles dédiés à la mémoire d'Arlette Smolar-Meynart) Tome I. DAELEMANS, F en VANRIE, A. ed. Brussel, 2001.

De Brussella van Gieles vander Hecken: een mystiek en symbolisch grondplan van de stad Brussel

(40) Volgens de legende zouden in 1370 hosties op miraculeuze wijze beginnen bloeden zijn, nadat ze door de Brabantse Joden in de synagoge van Brussel met messteken waren doorboord. De relieken werden vereerd als het Sacrament van Mirakel. In mei 1370 werden een zestal joden uit Brussel en Leuven op de brandstapel terechtgesteld, beschuldigd van diefstal en profanatie van het H. Sacrament. Men weet dat de joodse goederen verbeurd verklaard werden en dat van bij de aanvang geloof werd gehecht aan het mirakel van de bloedende hosties. Later, in de 17de en 18de eeuw, werd beweerd dat de Joden in 1370 voor eeuwig uit het hertogdom Brabant werden verbannen. De schuld van de Joden werd nooit bewezen, integendeel. Het materiële feit van de hostieprofanatie werd nooit vastgesteld. Alleen het geloof in het zogenaamde mirakel van de bloedende hosties legitimeerde de terechtstelling. De Joden werden beschuldigd om het mirakel geloofwaardig te maken. Het zogenaamde mirakel bood een welgekomen gelegenheid om zich van de Joden te ontdoen. Tegelijk gold het voor de eenvoudige gelovigen als een materieel bewijs van de werkelijke aanwezigheid van Christus in de Eucharistie. Gelijkaardige eucharistische bloedwonderen, gekoppeld aan de beschuldiging van Joden, kwamen in de Middeleeuwen ook elders voor in Europa. Men interpreteerde schimmelvlekken op hostiebrood als sporen van bloed, het bloed van Christus. <http://www.cathedralestmichel.be/nl/>

Het Heilig Sacrament van Mirakel gedragen door de Heilige Gudula en Heilige Juliana.

Het centrum van de kaart is voorbehouden aan het meest bekende religieuze thema van de hoofdstad: het Heilig Sacrament van Mirakel, uit de collegiale Sint-Michiel en Sint-Goedele.(40) De gotische monstrans met erin drie grote hosties draagt het opschrift *sacramentum miraculi*, en wordt gedragen door twee heiligen: Gudula links en Juliana rechts. Ze kregen hun kenmerkende attributen mee: aan de voeten van de Heilige Gudula probeert de duivel met een blaasbalg de lantaarn te doven, terwijl de Heilige Juliana een tweede duivel neervelt met een zwaard.

Onder de monstrans, gekleed in witte albe, zien we de gevleugelde Sint-Michiel, patroonheilige van de stad. De voorstelling van de engel met zwaard en lans samen is uitzonderlijk. Drie inscripties staan rond de symbolische voorstelling: *domus panis*, *Forum* en *Capitolium*, in vertaling het Broodhuis, de Grote Markt en het Stadhuis. Gieles

plaatste duidelijk het institutionele en burgerlijke centrum onder de bescherming van het Sacrament van Mirakel.

Het plan is georiënteerd volgens het oost-west, het noorden bevindt zich links en het zuiden met de Hallepoort rechts. Rondom, in de buitenste cirkel, staat een opsomming van alle instituten, personen of groepen uit Brussel die het symbolisch getal zeven met elkaar gemeen hebben: de zeven fonteinen, de zeven geslachten, de zeven parochiekerken, de zeven kloosters, de zeven poorten, de zeven armentafels, de zeven mirakelen... In totaal geeft Gieles 14 opsommingen, goed voor 98 zaken of personen.

Zeven stralen vertrekken van het H. Sacrament naar de tweede omwalling. Zij dragen de naam van een steenweg of straat die vertrekt vanuit de Grote Markt naar de zeven poorten van de stad. Zo vertrekt de *hoogstraete* naar de *obbrusselsche poort ad meridiem*, deze poort is door ons gekend als de Hallepoort. In het midden van de eerste kring worden de zeven geslachten van Brussel weergegeven met hun wapenschild, vlak ernaast de families die aan hen gelinkt zijn. Zo staan er tussen de zeven straten telkens twee schildjes. Tegen de cirkel zien we de zeven publieke fonteinen van de stad. Het lijkt wel of Gieles de fonteinen niet getekend heeft volgens zijn verbeelding. Elke fontein is anders weergegeven en indien men ze vergelijkt met andere bronnen, zijn de fonteinen getekend naar de realiteit. Tussen de tweede en de derde ring staan de medaillons met daarin de zeven burchten. Ze worden *steen*, *torre* of *burcht* genoemd. Buiten de tweede cirkel tekende Gieles de zeven kerken. Dwars door de stad loop de Zenne, in het midden zijn twee Brabantse steden met hun schild weergegeven: Nijvel in het zuiden en Vilvoorde in het noorden.

Het plan zelf is omkaderd door tien geestelijken, allen geboren in

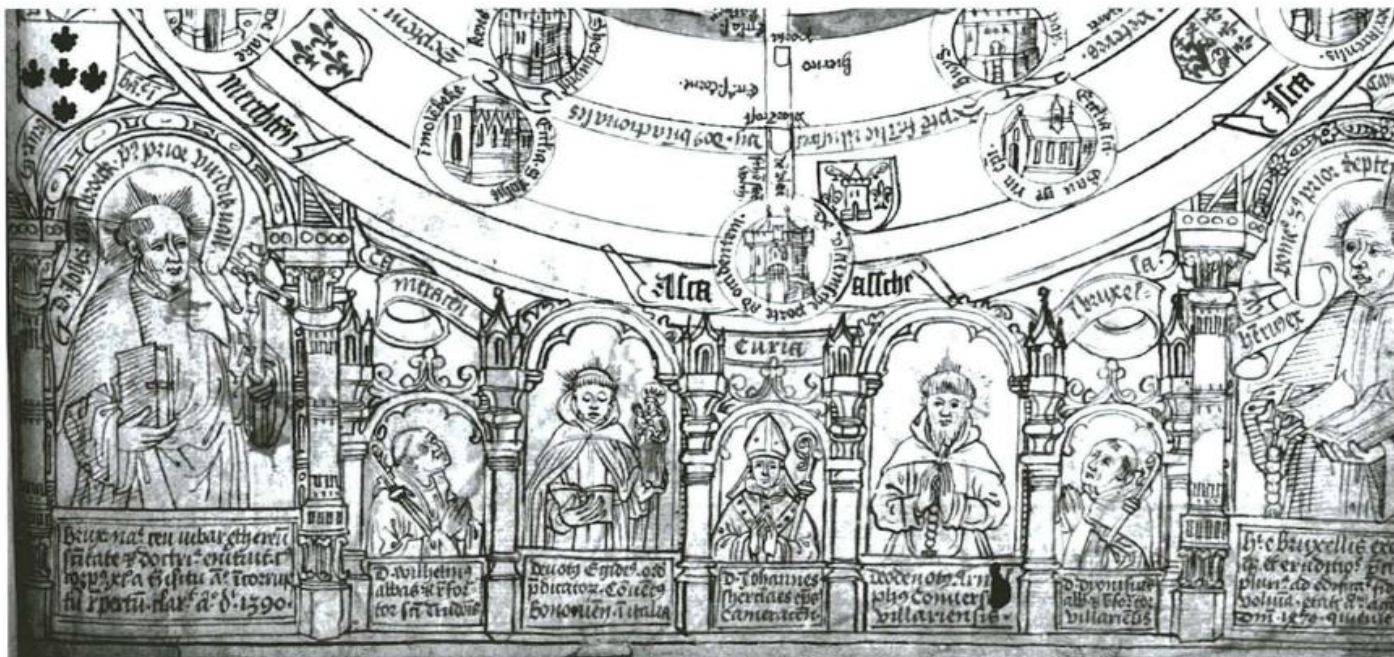
bovenste personages van de Bruxella, links het wapen van Karel V met de dubbelhoofdige adelaar en keizerskroon.

Uiterst rechts Henricus Pomerius of Hendrik uten Bogaerde, prior van 1421 tot 1431 in Zevenborren. Door zijn sterke persoonlijkheid en dynamisch karakter kende Zevenborren het hoogtepunt van zijn expansie. Uiterst links Jan van Ruusbroec.

Brussel. Zij worden afgebeeld in een gotische nis. In het midden bovenaan troont de gelukzalige Bonifacius, geboren rond 1180. Na briljante studies in Parijs en Keulen, werd hij deken aan de Sint-Michiels collegiale. Later werd hij bisschop van Lausanne. Hij keerde terug naar zijn geboorteland en trok zich terug in de abdij van Ter Kameren. Bonifacius is links geflankeerd door de Keizerlijke Wapens, rechts door het wapen van Brabant met de Hertogskroon. De halsketting van het Gulden Vlies errond kan mogelijk een verwijzing zijn naar Karel V, onder wiens heerschappij het plan werd getekend.

Linksboven is Jan van Brussel afgebeeld, alias Mauburnus. Hij werd abt van de abdij van Livry bij Parijs en hervormde de augustijnerkloosters in Frankrijk. Met de kanunniken van Zevenborren en Groenendaal hield hij regelmatig contact, tot hij stierf in 1503. Rechtsboven Willem van Dongelberg, die abt werd in Villers en later in Clairvaux, waar hij in 1242 overleed.

Onder de kaart versieren zeven geestelijken de Bruxella: de hoeken zijn voorbehouden aan de meest bekenden: Jan van Ruusbroec links en Henricus Pomerius rechts. Jan van Ruusbroec, een van de grootste mystici van zijn tijd, werd prior van Groenendaal in 1349. Rechts Hendrik Uten Bogaerde, die in Zevenborren tot prior werd verkozen van 1421 tot 1431 en later een tweede keer van 1454 tot 1455. Hij schreef de geschiedenis van het klooster van Groenendaal, waarin de eerste levensbeschrijving van Ruusbroec werd opgenomen. Tussenin deze twee kanunniken van links naar rechts: Willem van Brussel, abt van de benedictijnerabdij van Sint-Truiden tot aan zijn dood in 1532. Het volgende personage is

een zekere Gillis, gekleed in pij met boek en Mariabeeld, volgens vander Hecken preekte hij te Bologna. Naast Gilles een andere Brussels geestelijke: Jan t'Serclaes, bisschop van Kamerijk. Gillis van Breedeyck legde aan deze bisschop zijn plan voor om een kloostergemeenschap op te richten in Zevenborren. Jan was afkomstig uit een rijke Brusselse patriciërsfamilie. Hij werd deken van de Sint-Goedelekerk in 1356 en overleed te Kamerijk in 1389.(41) De volgende in de rij is Arnulf van Gistelles, abt te Villers van 1270 tot 1276. Naast hem staat Gieles' tijdsgenoot Denis van Zeverdonck, hervormer en abt in Villers van 1529 tot 1545.

(41) VAN DER TAELEN, A. "De oprichting van de Priorij" p. 222.

(42) Deze laatste zinnen zijn overgenomen uit de lezing van Dr. Kees Schepers op de Nacht van de Geschiedenis.

Al deze personages zijn niet enkel geboortig van Brussel, de meesten zijn ook betrokken bij het Kapittel van Windesheim en brachten een deel van hun leven door in kloosters rond Brussel. We hebben ons hier moeten beperken tot een bespreking van de meest in het oog springende elementen, de tekeningen van Gieles vander Hecken laten nog diepere interpretaties toe. Zo kan men het hele plan van Brussel als een hostie bekijken. Deze aanbidding van Christus aan de stad krijgt op deze manier een bijna mystieke betekenis. Gieles' leefwereld en complexiteit is ongeëvenaard in de westerse cultuur en duidelijk niet in enkele woorden te vatten.(42)

Herbergen in Lot: deel 5

LYDIA DENAYER EN HENRI COUDRON

Inleiding

Voor onze laatste kroegentocht verlaten we de Zennevallei en begeven ons naar het hoger gelegen deel van Lot, het gehucht Kesterbeek.

Volgens Everaert-Boucherie is Kesterbeek afgeleid van "*kester*" = castra en betekent het "*oud legerkamp, gelegen bij een beek*". Volgens Theys is kester = castrum en betekent de naam Kesterbeek: "*beek bij een burcht*". De "*geschiedenis*" van Kesterbeek gaat terug tot de prehistorie, er werden enkele vuurstenen gevonden uit het Steentijdperk.

Er kwamen Romeinse nederzettingen langsheen de heuvelkam die de Zennevallei beheerst. De Romeinse beschaving liet sporen na: er werden panscherven gevonden op Sollenberg en op Zitterbos. Van Haulchin (provincie Henegouwen, nabij Estinnes) liep een Romeinse tussenweg over Buizingen, Huizingen, Kesterbeek, Beersel en Anderlecht naar Elewijt.

Ook in Kesterbeek waren beruchte wildstropers, ook "*braconniers*" genoemd, die 's nachts de wet durfden stellen aan de late voorbijgangers.

Tot 1927 behoorde Kesterbeek tot Dworp en moesten de inwoners voor doop, huwelijk en begrafenis naar kerk en gemeentehuis van Dworp.

De cafés

In Kesterbeek kunnen we onze dorst niet meer lessen, want in dit gehucht zijn nu geen cafés meer. Ooit was het anders, maar tijden veranderen...

Om de oude herbergen van Kesterbeek zo goed mogelijk te beschrijven gingen we ons licht opsteken bij geuzebrouwer en bierhandelaar Hubert van Roy.

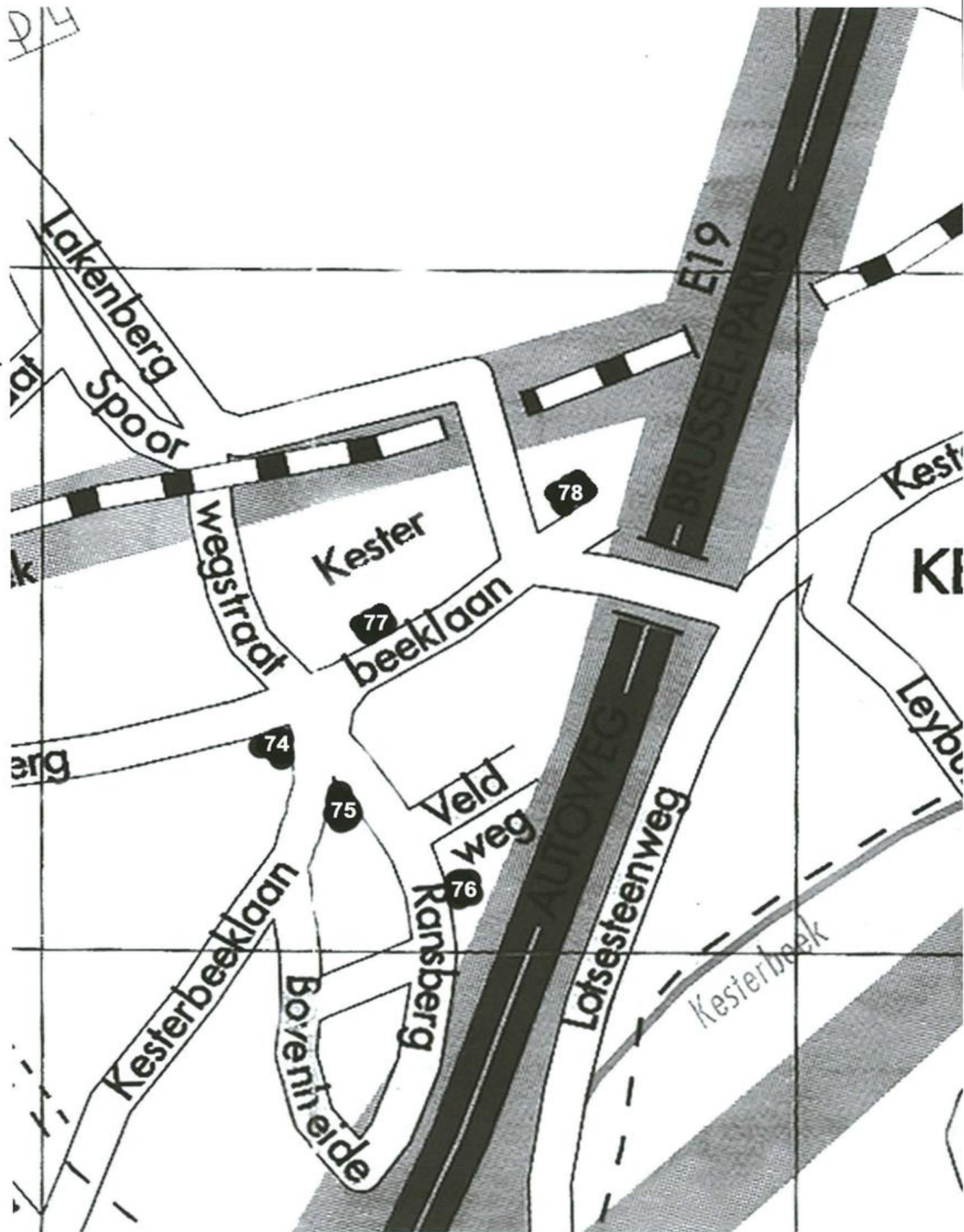
Hubert van Roy kocht lambik bij Edgard Winderickx (Dworp), bij de Neve (Schepdaal) en bij Van Haelen (Beersel). Met deze bieren brouwde hij zijn eigen geuze.

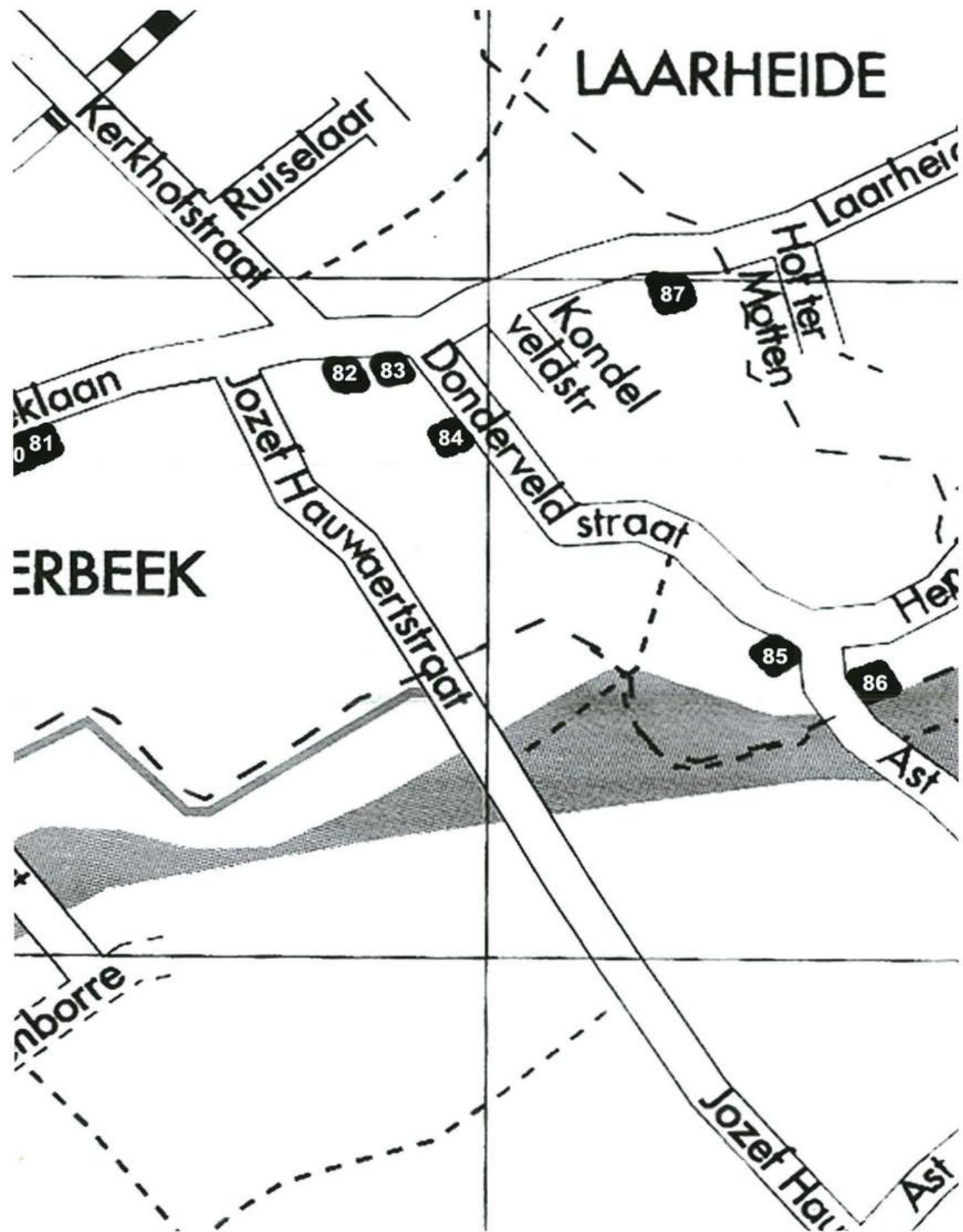

De gebroeders Van Roy dragen een geuzebak, en maken daarbij gebruik van de "bierboom".

Onder: twee reclameborden van Ch. Van Roy biersteker in Kesterbeek. Rechts een typische fles met porseleinen stop en in het glas aangebrachte gegevens: CH.VAN ROY T. 53.33.27 LOTH.

Wē beginnen onze tocht aan de hoek van de Sollenberg en de Kesterbeeklaan.

74 "In den goeden hoek", voorheen "Au bon coin".

Hier bouwden Petrus Hanssens en Jozefina Van Bellinghen het café in 1911.

Petrus, geboren te Halle op 26 januari 1851, was rentenier. Zijn echtgenote werd geboren te Huizingen op 4 maart 1853. Samen hadden ze een zoon, Frans (°Dworp, 22 juni 1899).

Herberg In den goeden hoek uitgebaat door Henri Garcet en Filomena Justaert. Het lokaal van de duivenmaatschappij "De Vooruitgang".

Na hen werd het café verhuurd aan Jan Frans Liekendael (°Buizingen, 12 december 1908) en zijn echtgenote Joanna Vandenplas (°Beersel, 3 april 1911). Zij hadden één dochter. Na enkele jaren verhuisde dit gezin naar herberg "A la forge" op de Bergense steenweg. De herberg werd verkocht aan Michel Wingels (°Koekelberg, 22 september 1878), zadelmaker en herbergier. Hij huwde met Marie-Sophie Laneau (°Sint-Joost-ten-Node, 25 mei 1877). Het echtpaar had 2 dochters:

1. Marguerite Marie Eugenie (°Laken, 21 november 1904), op 18 februari 1928 getrouwd met Hector Wauters;
2. Marie- Louise (°Laken, 24 maart 1906).

Michel Wingels en zijn vrouw zijn later verhuisd naar de Emiel Debusscherstraat (zie "En het dorp zal duren" 24, blz.36, herberg nr.57).

"La brasserie du bon coin" - de eerste uithangborden zoals ze vanonder de publiciteitsborden te voorschijn kwamen nadat het café gesloten werd.

De volgende waard was Karel van Diest, metaalbewerker. Karel werd geboren te Alsemberg op 8 oktober 1899 en trad in het huwelijk met Hendrika Vanderrusten (°Dworp, 13 mei 1899). Hun dochter Joanna Helena werd geboren te Dworp op 29 april 1925. Toen hij het café uitbaatte, kwam de duivenmaatschappij "De Vooruitgang" er zich vestigen.

In die periode zou volgend verhaal zich afgespeeld hebben. Een duivenmelker had de officiële wedstrijd achtergehouden, in plaats van hem aan het pootje van zijn duif te schuiven. Op de morgen van de wedstrijd vergat onze duivenmelker naar de radio te luisteren en wist dus niet wanneer de duiven gelost werden. Fier als een pauw kwam hij lokaal binnen met zijn duivenklok ("constateur") en liet de aankomsttijd van zijn duif vaststellen. Helaas, tot zijn grote schande vernam hij dat de duiven nog niet gelost waren. Hij had dus vals gespeeld! De officiële duivenbond kon er niet mee lachen en er volgde een sanctie....

Hubert Van Roy werd eigenaar van het gebouw. Hij verhuurde het café aan taxichauffeur Henri Garcet en Filomena Justaert. Zij was vroeger al uitbaatster geweest van het café "Ba de Vleeg" ("En het dorp zal duren" nr.27, blz.14, café nr. 64). In 1953 verloor ze haar enige zoon, Roland Sermon, door een ongeluk in het leger.

Na Filomena volgden er nog enkele uitbaters, onder andere André Van De Meulebroeck en Denise De Cock, en kreeg het café o.m. de naam "New Corner". Het waren slechts kortstondige "opflakkeringen".

Het café was vrij bekend buiten de streek, als supporterslokaal van Elias Walckiers. De supportersclub had als naam "De morgenster".

Dat sommige supporters het niet al te nauw namen met de fair play, toont dit verhaaltje aan. Op een bepaald moment waren er 2 kam-

pen: de supporters van Albert Hanssens en die van Henri Garcet. Alberts supporters gooiden enkele spijkers op een stukje van het traject, dat hij vooraf kende. Hij vermeed die plek, de concurrenten reden lek en zo behaalde hij de overwinning. Vandaar zijn bijnaam "britnagel", dialect voor gesmede stalen spijker!

75 "Bij Kezze": hoek Ransberg- Kesterbeeklaan

De uitbaters van deze herberg waren Guillaume Debremaeker (°Dworp, 7 april 1897) en zijn echtgenote Clementina Wets (°Dworp, 26 september 1900). Het gezin telde 3 meisjes:

1. Emerentia Germaine, °Dworp, op 2 april 1922;
2. Louisa Madeleine, °Dworp, op 19 juli 1923.
3. Elisa Josephine, °Lot, op 11 juli 1932.

In de oorlog sloeg het noodlot toe. Guillaume (alias Lomme) verongelukte bij het vellen van een boom. Zijn weduwe hield het café nog een tijdje open.

De duivenmaatschappij "De Vooruitgang" was hier gevestigd, maar verhuisde naar "In den goeden hoek", toen Karel van Diest er de uitbater was (zie café 74).

Arthur Brisaert, stoker, (°Ruisbroek, 9 februari 1904) en zijn echtgenote Barbara Sabina Lippens (°Sint-Pieters-Leeuw, 6 december 1907) namen het café over. Zij kregen 2 zonen: Victor (°Lot, 16 september 1941) en Albert (°Lot, 8 oktober 1944).

De uitbater na Arthur gaf het café een andere naam: "Bij Manneke Pis".

Het huis aan de hoek van de Ransberg en de Kesterbeeklaan waar in ver vervlogen tijden Guillaume Debremaeker en zijn echtgenote Clementina Wets de herberg "bij Kezze" uitbaatten.

Wij begeven ons nu naar de Ransberg bij "Tisjke Klasjkop".

76 "In de witte roos".

Vanaf 1896 werd deze herberg drie generaties lang door de familie Hanssens uitgebaut.

De eerste eigenaar was Jan-Baptist Hanssens (°Huizingen, 8 november 1862), overdag machinist bij brouwerij Wielemans.

Hij trouwde met Appollonia Weemaels (°Dworp, 3 januari 1865), naaister.

Zij kregen 4 zonen:

1. Guillaume (°Dworp, 25 juli 1893)
2. Sebastien (°Dworp, 17 mei 1895)
3. Philippe (°Dworp, 7 september 1898)
4. Karel (°Dworp, 16 december 1900), beenhouwer.

Jan Baptist Hanssens, de fiere uitbater van de herberg "IN DE WITTE ROOS" aan de Ransberg in Kesterbeek. Links de ijzerwarenwinkel en rechts de herberg.

Voordien had Jan-Baptist al een café opengehouden tegenover zijn nieuwe eigendom.

Een overgeleverd verhaal verklaart ons de bijnaam van de herbergier. In het café van Jan-Baptist was geen enkele vereniging gevestigd, maar hij kreeg een lumineus idee. Onder de stamgasten waren veel kaalkoppen ("klasjoppen" in het dialect). Waarom dus geen "sosjetit" (vereniging) oprichten van kaalkoppen? Zijn bijnaam was geboren, maar het grappige aan het verhaal was, dat hijzelf nog een flinke hardos bezat.

Boven: groepsfoto aan de herberg "IN DE WITTE ROOS". Jan Baptist Hanssens, de uitbater, is de man met de fiets links op de foto.

Onder: detail met datering. Op het bordje staat: "Souvenir 1915".

Het café lag op de weg naar Dworp, die vele werklieden dagelijks volgden als ze uit de verschillende fabrieken van Lot naar huis gingen. Tegen het uur van aankomst stonden de tientallen pintjes klaar op de toog. Zo konden de mannen vlug hun dorst lessen, maar betalen deden ze gewoonlijk op het einde van de week.

In 1928 kreeg het café een andere naam: "In 't Paardje". Deze naam was ontleend aan een nieuw bier, "Peerdje", gebrouwen door brouwerij Imperial in de Dekenstraat te Halle (op de plaats van het latere Mariahof). Deze brouwerij verhuisde in 1932 naar Anderlecht en werd na de oorlog overgenomen door brouwerij Perles Caulier. Op het reclamebord van Horse Ale stond een paard afgebeeld. Het nieuwe biertje viel best in de smaak en er werden veel "Pjèkkes" soldaat gemaakt.

Karel (alias Charel) Hanssens volgde zijn ouders op. Samen met zijn echtgenote Philomena Coudron (°Dworp, 14 juni 1908) kreeg hij 4 kinderen:

1. Lodewijk Jan (°Dworp, 28 april 1930);
2. Jean (°Dworp, 30 juni 1931);
3. Irène (°Dworp, 3 december 1934);
4. Willy (°Dworp, 4 november 1943).

De laatste kastelein en winkelier was Lodewijk Jan, handelaar en taxi-eigenaar. Hij bleef vrijgezel. De klanten moesten op het einde zelf de pinten tappen. Bij zijn overlijden in 1998 werd het café gesloten.

DOOR HET BESTELLEN VAN ZIJN GELIEFKOOSD GLAS BIER

HORSE ALE

won de heer
LOUIS HANSSENS
van Ransberg - Lot

een motor
Honda
Dax 50

In het kader der PROMOTIE 1975 voor het « BESTE PAARD »

HORSE ALE

worden duizenden geschenken verdeeld

Aldus werd op donderdag 10 juli, in aanwezigheid van de afgevaardigde van de N.V. BRASSICO te Ghlin, aan een der gelukkige winnaars, de heer Louis HANSSENS, Ransberg, Lot

EEN MOTOR HONDA DAX 50
overhandigd, gewonnen in **CAFE HET PAARDJE**

Ransberg, LOT - Uitgebaat door Mevr Wwe HANSSENS.
VERDELER BROUWERIJ MARCEL RAMPENBERG, BUIZINGEN.

De heer HANSSENS vond in de kroonstop van het flesje HORSE ALE dat hij bestelde, de afbeelding van vier paardekopjes.

Doe als hij... waag uw kans... met « HORSE ALE »

Krantenknipsel uit 1975 met de uitslag van een wedstrijd georganiseerd door Horse Ale. In café "In 't paardje" op de Ransberg werd gevierd.

Lodewijk Jan Hanssens in de winkel- en cafédeur van café "T PAARDJE".

Schepen Arthur Debelder in 1931, nadien ook burgemeester van Lot.

In de loop der jaren waren in deze herberg verschillende verenigingen gevestigd, zoals de golfbiljartclub "De Rangers". Golfbiljart is volgens van Dale "een biljartspel, gespeeld op een biljart met 12 rubberen doppen en aan beide korte zijden een gat, waarin de spelers hun 5 ballen moesten stoten."

Vermelden we nog de club van "De Wielerehousiasten", die jaarlijks een wielervedstrijd inrichtten. Ook duivenvereniging "De Vooruitgang" vond hier een tijdlang haar onderkomen.

Voor wie nog meer wil lezen over Lodewijk Jan Hanssens, verwijzen we naar "Lotgevallen" nr. 169 (september - oktober 1996).

We verlaten de Ransberg en volgen de Kesterbeeklaan richting Beersel.

77 "Ba Ture"

Dit café met beenhouwerij werd uitgebaat door beenhouwer Arthur Debelder (°Halle, 9 december 1883) en zijn echtgenote Joanna Hanssens (°Dworps, 25 augustus 1885), herbergierster.

Hun zoon Jan Jozef werd geboren in Halle op 14 februari 1906. Mark Bastijns, archivaris van de gemeente, vond in de notulen van het College van Burgemeester en Schepenen en van de gemeenteraad volgende gegevens:

"Op 12 november 1927 werd Arthur Debelder tweede schepen van de

Herberg "Ba Ture" links herberg, rechts beenhouwerij.

gemeente Lot. Bij de verkiezingen van 9 oktober 1932 werd hij dan opnieuw verkozen en in de zitting van 6 januari 1933 verkozen als eerste schepen. Vanaf 24 december 1936 vervangt hij burgemeester Huysmans wegens ziekte. Op 10 februari 1938 wordt hij dan officieel bevestigd als verkozen burgemeester van Lot. Hij oefent dit ambt uit tot 1947. In zitting van 12 maart van dat jaar neemt Renaat Van Elslande de burgemeesterssjerp over (na de verkiezingen van 24 november 1946). Van dan af fungeert Arthur Debelder als gemeenteraadslid. In zitting van 27

1. Eugeen Van Cutsem alias "Blokse".
2. François Deroeck
3. Gustaaf Matton
4. xx Degreef
5. yy Degreef
6. Arthur Debelder
7. Ferdinand Rimeaux
8. Henri Matton
9. onbekend

Gelegenheidsfoto van "De Buizeclub Kesterbeek". (Foto gemaakt op 10 augustus 1919).

oktober 1949 wordt zijn aangevraagde ontslag uit de gemeenteraad aanvaard."

In dit café zou het lokaal gevestigd zijn geweest van de "Buize Club". Bij diverse volkse festiviteiten gingen zij de humoristische toer op. Verschillende uitbaters volgden elkaar op.

Het café kreeg ook een andere naam: "De Gooikenaar". Het uithangbord wees er natuurlijk op, dat die uitbaters afkomstig waren uit het Pajottenland: slachter Georges Timmermans (°Meerbeke, 6 februari 1910) en zijn echtgenote Joanna Van Londersele (°Sint-Kwintens-Lennik, 3 februari 1908). Het gezin kreeg 3 kinderen: Yvonne Leonie (°Gooik, 6 september 1931), Pierre Antoine (°Meerbeke, 22 september 1935) en en Magdalena Maria (°Gooik, 18 oktober 1936). Zij bleven echter maar korte tijd in Kesterbeek: van 1949 tot 1950.

Als voorlaatste uitbaters vernoemen we nog Jozef Demunter (°Dworp, 15 november 1909) en zijn echtgenote Barbara Amelia Aerts (°Antwerpen, 25 mei 1919): zij hielden het café open van 1954 tot 1959.

De laatste herbergiers waren Georges Michiels (°Ploegsteert, 1 juni 1924), wegenarbeider, en zijn echtgenote Simone Vander Aerschot (°Dworp, 12 april 1925).

78 (naam niet gekend)

We volgen nu de "oude" Kesterbeekstraat (die onderbroken is door de R0); waar zich de bierstekerij Van Roy bevond is nu het tuincentrum J. Van Roy. Rechts van het tuincentrum was er tot in 1922 een herberg, gehouden door Antoine Deridder (°Linkebeek, 1 april 1876) en zijn echtgenote Joanna Dams (°Dworp, 10 december 1876). Het gezin kreeg een talrijk kroost.

Hier bevond zich, rechts van de poort, de herberg van Antoine Deridder.

79 (naam niet gekend)

In 1922 verhuisde de familie Deridder naar een café aan de hoek van de Leybrugstraat en de Kesterbeeklaan. In 1946 werd het café gesloten.

In 1951-1952 werd de Beerselbaan (nu de Kesterbeeklaan) verbreed, rechtgetrokken en verfraaid met een nieuw wegdek. De verbeterde Beerselbaan werd op 27 juni 1952 officieel ingehuldigd door burgemeester Renaat Van Elslande, bijgestaan door schepenen François Decuyper. Datzelfde jaar werden ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de gemeente Lot in alle wijken volksfeesten gehouden.

De feesten in Kesterbeek waren vooral gericht op sport en volksspelen. François Deleener stelde het feestcomité samen en werd ook voorzitter. Hij werd bijgestaan door de commissarissen Antoine Ruykens, Antoon Degreef, Karel Uylenbroeck, Jan Garcet, Jaak Vanderlinden, G. Debrael en J. Decuyper.

De K.F. Sint-Jozef organiseerde een wandelconcert op 26 juli 1953. De volgende dag stond een wielervedstrijd voor beginnelingen op het programma: een zekere Van Steen won de eindspurt.

De volksspelen vonden plaats langs "den Ast". Het zakkenlopen werd gewonnen door Georges Heymans en Philippe Apper won de loopkoers met een brandende kaars.

Het huis waarin de herberg 79 was gevestigd werd later afgebroken om plaats te maken voor de aanleg van de E19.

Wé steken de brug van de E19 over en volgen de Kesterbeeklaan.

Onze tocht gaat verder tot voor de 3 huizen die in 1961 als huisnummer hadden: 814 - 813 - 812 - doorgang Kesterbeeklaan richting Beersel

80 (naam niet gekend)

Tot in 1931 woonde in nummer 812 Emiel Michiels (°Dworp, 15 augustus 1877), riemmaker van beroep. Hij was getrouwd met Joanna Demol (°Dworp, 23 december 1878). Het echtpaar had drie kinderen:

1. Maria, °Dworp, 9 oktober 1901;
2. Rosa, °Dworp, 29 november 1905;
3. Karel, °Dworp, 23 oktober 1907.

Emiel was commissaris bij de oprichting van de fanfare Sint-Jozef in 1899. In 1931 verhuisde hij naar huis nr. 813.

Van 1934 tot 1943 woonde Jan Joseph Garcet, handelreiziger, in huis nr. 812. Jan werd geboren in Halle op 22 september 1891. Zijn echtgenote Elisabeth Decuyper (°Dworp, 4 augustus 1893) schonk hem

De huizen nrs. 812 en 814 aan de Kesterbeeklaan anno 2006.

4 kinderen:

1. Anna Catharina, °Dworp, 12 december 1912;
 2. Hendrik, °Dworp, 21 maart 1914. Hendrik was taxi-chauffeur en werd herbergier samen met Filomena Justaert in café "In den goeden hoek" (zie nr.74);
 3. Frans, °Dworp, 3 mei 1918;
 4. Marie-Thérèse, °Dworp, 9 december 1926.
- Men kon bij Jan ook terecht om zijn fiets te laten herstellen.

81 (naam niet gekend)

We verpozen nog even in huis nr.814 bij Leopold Van Cauwelaert, alias Polle Krol, geboren te Dworp op 2 april 1879. Hij was herbergier, winkelier en ijzerdraaijer. Zijn echtgenote Maria Adolphine Bauwens (°Huizingen, 30 mei 1879) schonk hem een zoon, Petrus Ernest (°Dworp, 7 juni 1903). Ook Leopold werkte mee als commissaris bij de oprichting van de fanfare Sint-Jozef in 1899.

In dit café hebben nog verschillende herbergiers gewoond.

Evarist Moonens (°Gooik, 31 oktober 1900), brouwersgast, en zijn vrouw Elisabeth Struelens (°Dworp, 15 september 1902) stonden enkele jaren achter de toog. Zij hadden 2 zonen:

1. Ferdinand Isidoor Joseph, °Dworp, 20 april 1926 - +Dworp, 2 mei 1927;
2. Ferdinand Petrus Joseph, °Lot, 16 mei 1928.

Jan Joseph Garcet baatte in 1944 het café slechts enkele maanden uit.

Na hem kwam Albert Cuardens (°Brugelette, 11 mei 1916), herbergier en metaalpolierder. Hij was gehuwd met Marcellina Ophalffens (°Ninove, 18 augustus 1912). Hun dochter Leopoldine

Robertine werd geboren te Brussel op 4 april 1932.

In 1954-1955 was het de beurt aan Frans Denayer (°Beersel, 25 december 1921) en zijn echtgenote Marie Daniel (°Quaregnon, 7 december 1928). Zij kregen een zoon en een dochter.

Vanaf 1956 baatten de echtgenoten Servaes Vanderrusten (°Dworp, 20 september 1903), paswerker, en Ludovica Libert (°Sint-Genesius-Rode, 19 maart 1909), herbergierster, het café uit. Ook zij hadden een dochter en een zoon.

Wé wandelen verder tot het kruispunt (nu rondpunt) van de Kesterbeeklaan met de Kerkhofstraat.

82 "In den hert"

Dit café met winkel, werd in de volksmond "Ba den Hailige" genoemd. Naast de herberg, aan de "Steeck af", stond een kapel, opgetrokken in rode gevelsteen. Ze was 2 meter op 1,5 meter groot en er stond een gekleurd beeld in van 1 meter, gewijd aan Sint-Jozef, en een beeldje van Onze-Lieve-Vrouw van Halle.

Over de herberg schrijft Constant Theys het volgende: "De Hert is een oude herberg te Kesterbeek, ter plaatse genoemd "den Heert", een oude veldnaam waarvan de betekenis bij het volk verloren ging en thans verward wordt met de naam van het wild van die naam. In een akte van schenking aan de arme door Jaak van Sint Jan wordt het goed genoemd: "een huis met schuur, stallen, hof, weiden en land "nommée le Cerf

Detail van de 19de eeuwse kaart van de "Etablissement Géographique de Bruxelles, Fondé par Ph. Vandermaelen - Echelle de 1 à 20.000." . Bovenaan wordt de herberg "Den Hert" als herkenningspunt vermeld.

De herberg "In Den Hert" einde jaren '50. Links de kapel.

située au Steekaf à Kesterbeek''', sectie B 1-2-3, 25 aren groot. Dit goed ligt langs de eeuwenoude heirweg van Brussel naar Halle. In de gevel prijkt een stenen uithangbord met naam en afbeelding van een hert en daaronder het opschrift:

**"IN DEN HERT IS HET GOED OM SYN
MEN VERKOOP ER BIER EN WYN
Jacobus wuunde Jans 1810"**

Het uithangbord uit 1810 is goed en wel bewaard gebleven en prijkt nu in de gevel van het inmiddels gerestaureerde huis.

Wat die laatste zin precies betekent is ons niet bekend.

Jaak De Greef (°Dworp, 25 juni 1886) en zijn echtgenote Maria Van-

dervelden (°Dworp, 9 mei 1885) waren de eigenaars en uitbaters van het café met danszaal. Ter gelegenheid van de kermis zorgde een orkest voor de vrolijke deuntjes.

Er werden 4 zonen geboren:

1. Antoon, °Dworp, 1 oktober 1913
2. Joseph, °Dworp, 27 maart 1916
3. Henri, °Dworp, 27 november 1922
4. Pieter, °Dworp, 10 maart 1925.

De oudste zoon volgde zijn ouders op. Zijn echtgenote Sabine De Greef- alias Sadiske- (°Dworp, 1 december 1914) nam haar rol van cafébazin ter harte en zorgde voor de nodige ambiance. Ze hadden een zoon, Hugo (°Lot, 2 november 1943).

De duivenmaatschappij "De Luchtreizigers" en de K.F. Sint-Jozef hadden er hun lokaal.

Muziek maakte deel uit van het volksleven. De keuze van de naam "Fanfare Sint-Jozef" zal wellicht niet vreemd geweest zijn aan de nabijheid van de kapel van Sint-Jozef.

Uit de geschiedenis van Dworp van Constant Theys: "Fanfare Sint-Jozef.- Deze vereniging werd in 1899 opgericht te Kesterbeek, dat toen nog onder Dworp lag. Thans behoort het tot de gemeente Lot.

Het oprichtend bestuur bestond uit: Jan Deneu, voorzitter; Willem Pauwels, ondervoorzitter; Jan Carlier, kasmeester; Jozef Ruykens, secretaris; Leopold van Cauwelaert en Emiel Michiels, commissarissen. Het huidige bestuur wordt waargenomen door Jaak van der Linden, voorzitter; Karel van Roy, ondervoorzitter; J.B. Garcet, secretaris; Antoon De Greef, kasmeester; Karel Lilemsen, feestbestuurder. Het lokaal was steeds gevestigd in de bekende herberg "In den Hert", waarvan het stenen uithangbord uit 1812 dagtekent."

Hieronder volgt de tekst zoals we hem hebben afgeschreven van het oorspronkelijk (ingekaderde) huisreglement van de fanfare St.-Jozef uit Kesterbeek.

"1899 - Fanfare Sint-Joseph Kesterbeek - Dworp.

Reglement

Art.1. Eene fanfare maatschappij is te Kesterbeek gesticht onder de titel van Sint-Joseph.

Art.2. Zij wordt bestuurd door een comiteit samengesteld uit eenen voorzitter, ondervoorzitter, schrijver, schatbewaarder en twee commissarissen, welke leden elk jaar en bij meerderheid van stemmen gekozen worden in de maand januari. De uittredende leden zijn herkiesbaar.

Art.3. Op iedere zitting zal den schrijver lezing geven van het verslag der voorgaande zitting. Na de naamafroeping zal de ontvangst der bijdragen gedaan worden.

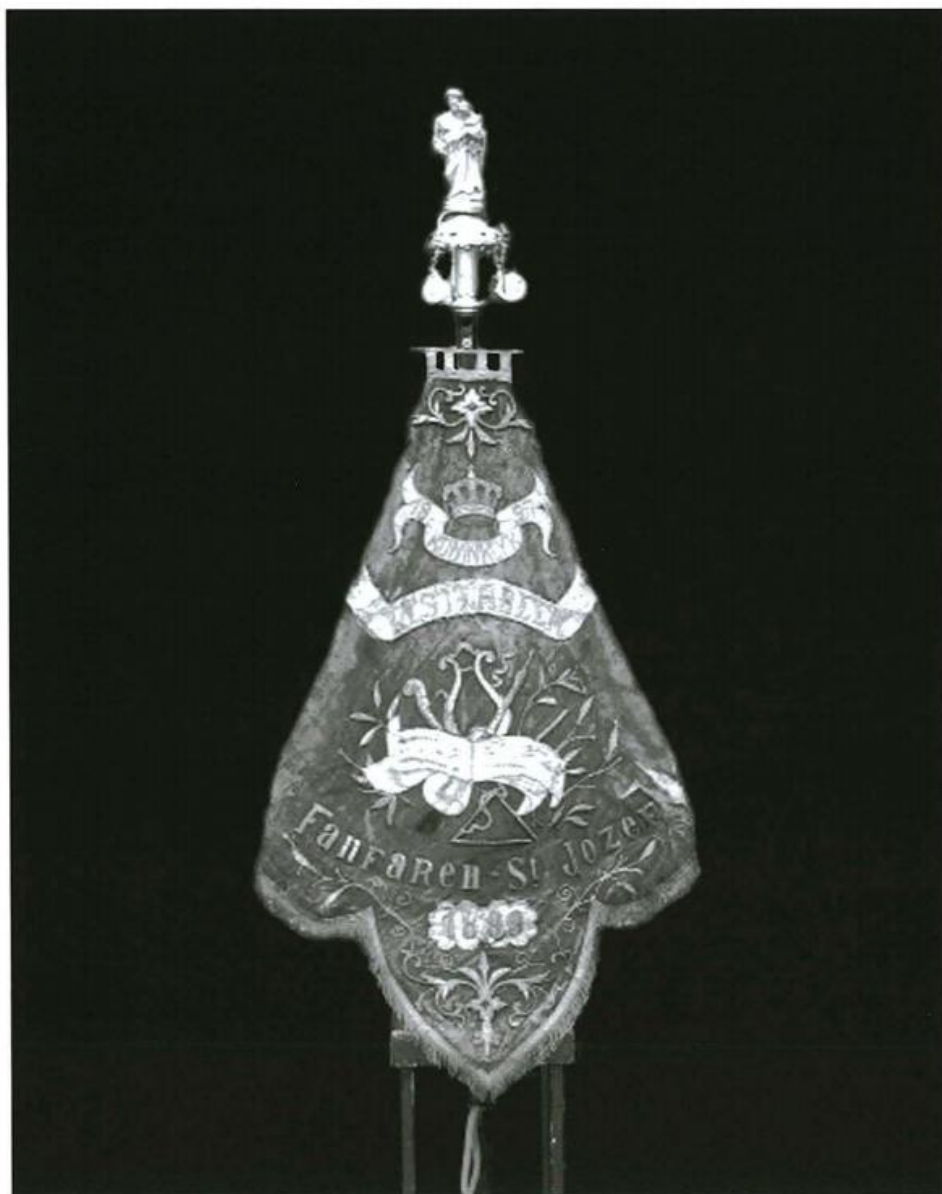
Art.4. De voorzitter zal in geval van afwezigheid vervangen worden door de ondervoorzitter.

Art.5. De schrijver is gelast met het opmaken der verslagen van iedere zitting, met het bijeenroepen der leden en in 't algemeen met al de geschriften betrekkelijk de maatschappij. Hij zal ook een volledige lijst moeten houden met namen, voornamen en woonst der leden. Hij zal ook gehouden zijn de ontvangsten en uitgaven nauwkeurig aan te tekenen op een boek waarvan ieder blad door den voorzitter zal genaamteekend zijn.

Art.6. De schatbewaarder is verantwoordelijk voor het maatschappelijk geld. Hij zal geene betalingen mogen doen, dan met toelating van den voorzitter of schrijver.

Art.7. De commissarissen zijn gelast de orde te handhaven en met het inzamelen der hiernagemelde boeten.

Art.8. De volgende boeten zullen aan de spelende leden toegepast worden: tien centiemen voor afwezigheid op elke repetitie en vijftig

De vlag van de "Fanfare St. Jozef 1889" met Sint-Jozefsbeeldje en medailles.

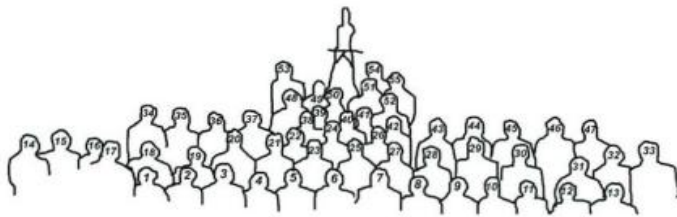
1. Pierre Weemaels	26. Petrus Derick
3. Pierre Degreef	28. Guillaume Coudron
5. Henri Demunter	29. Jaak Vandervelde
6. Jozeph Christiaens	30. ----- Elsocht
7. Torke Meedts	31. Jean Marchal
8. Jan Baptist Garcet	32. ----- Springael (vader chef)
9. Juul Springael	33. Juul Deridder
10. Charles Van Roy	34. F.Vaeremans
11. François Decuyper	35. Jozef Deleeuw
12. Antoon De Greef (br. Pierre)	36. Jules Garcet
13. Jan Baptist De Cort	39. Antoine Ruyckens
14. Jan Baptist Demunter (v. Henri)	41. ----- Vaeremans
15. Ernest Derick	44. Jean Deridder
16. ----- Christiaens (zn. van nr. 6 Joseph)	45. Alfons Decuyper (?)
19. Jaak Dekegel	46. alias Pie Trombonne
21. Jozef De Greef (br. van Pierre)	48. Lucien Derick
22. Edward Christiaens (zn. van nr. 6 Joseph)	50. Pierre Van Craenenbroeck
24. Alfons Dammans	
25. Jules Marchal	

2, 4, 17, 18, 20, 23, 27,
37, 38, 40, 42, 43, 47,
en 49: allen onbekend

Groepsfoto van de fanfare vermoedelijk in het jaar 1939 bij het 50 jarig bestaan.

2. Jan Baptist Demunter	27. Henri Demunter
3. Jozef De Leeuw	28. Antoon Degreef
4. Karel Lillesen	29. Emiel Swaelens
5. Jaak Vanderlinden	30. Jaak Denayer
6. Juul Springael	31. Pierre Bardijn
7. Charles Van Roy	32. Frans Magnus
8. Jan Baptist Garcet	33. Renaat Van Elslande
9. ----- Springael (vader chef)	34. Jozef Ruyckens
10. Jan Baptist Weemaels	35. Frans Denayer
11. Jan Baptist De Cort	36. Edward Christiaens
12. Jozeph Christiaens	37. Henri Maeschalck
13. Torke Meedts	39. Theophil Peetroons
14. Pierre Michiels	40. Viktor Rimaux
15. J. Beeckmans	41. Pierre Weemaels
17. J. F. Decuyper	42. Jozef Garcet
20. Antoine Ruyckens	43. Karel Uylenbroek
22. Filip Meedts	44. Alfons Dammans
23. Degreef (schoonvader Toine Degreef)	45. Jules Marchal
24. Jozef Degreef	47. Vandersteen
	50. Henri De Greef
	52. Pierre De Greef
	53. Evarist Moonens

(1, 16, 18, 19, 25, 26, 38, 46, 48, 49, 51 en 54: allen onbekend)

Groepsfoto van de fanfare uit de jaren '60.

1. ----- Elsoucht
 2. Laurent Cuvry
 3. Daniel Demunter
 4. Freddy Matthijssen
 5. Jacques Dekegel
 6. Henri Demunter
 7. Antoine Ruyckens
 8. Jaak Vanderlinden
 9. Juul Springael
 10. Jan Blykers
 11. Jules Garcet
 12. Jozef Marchal
 13. Christel Dekempeneer
 14. Eugene Elsoucht
 15. Theo Cuvry
 17. Alfons Dammans
 19. Elias Walkiers
 20. Antoon Degreef
 21. Henri Elsoucht
 22. Freddy Roels
 23. Roger Roels
 24. Guy Vanderhulst
 25. Eddy Bovijn
 26. Jean Pierre Elsoucht
 27. Elie Devuyt
 29. Jozef Degreef
 30. Francis Degreef
 31. Willy Devillé
 32. Francis Machiels
 33. Francis (?) Elsoucht
 34. Paul Bovijn
 35. Hugo Matthijssen
 36. Willy Bovijn
 37. Marceline Deschuyteneer
- (16, 18 en 28: onbekend)

Groepsfoto met de jonge muzikanten van de Koninklijke Sint-Jozefsfanfare omstreeks 1965.

Bierhandelaar Jaak Vanderlinden en echtgenote Elvire Ruvet.

Hun gezin telde 3 kinderen:

1. Irène, °Lot, 18 juli 1932
2. Pierre, °Lot, 8 maart 1936
3. Jean, °Lot, 26 september 1938.

Zoon Jean vertelt over zijn moeder:

"Mijn moeder was zo'n beetje de biechtmoeder van de wijk. Haar wijze raadgevingen sloeg men zelden in de wind." Na het sluiten van café "In den hert" werd "De Merlo" het nieuwe lokaal van duivenmaatschappij "De Luchtreizigers". Na de familie Vanderlinden hielden de echtgenoten Jacques Houben en Elise Barré het café open.

Fles met etiket "BLONDE"
en de kenmerken van de
bierhandelaar:
"VANDERLINDEN
KESTERBEEK LOTH"

Het huis waar de herberg
"De Merlo" was gevestigd.

Maar vanwaar komt de naam Potter?

Volgens zoon Jean is de benaming "Potter" afgeleid van het feit dat een van zijn voorvaderen in 1830 als "ordonnance" diende bij een toenmalig hoog geplaatst persoon, een minister of een generaal de Potter. De mensen die afgunstig waren moeten hem daarom "Potter" genoemd hebben. Of dit verhaal historisch juist is, hebben we niet kunnen terugvinden. Maar waar er rook is is er vuur...

Wé verlaten de Kesterbeeklaan en volgen de Donderveldstraat.

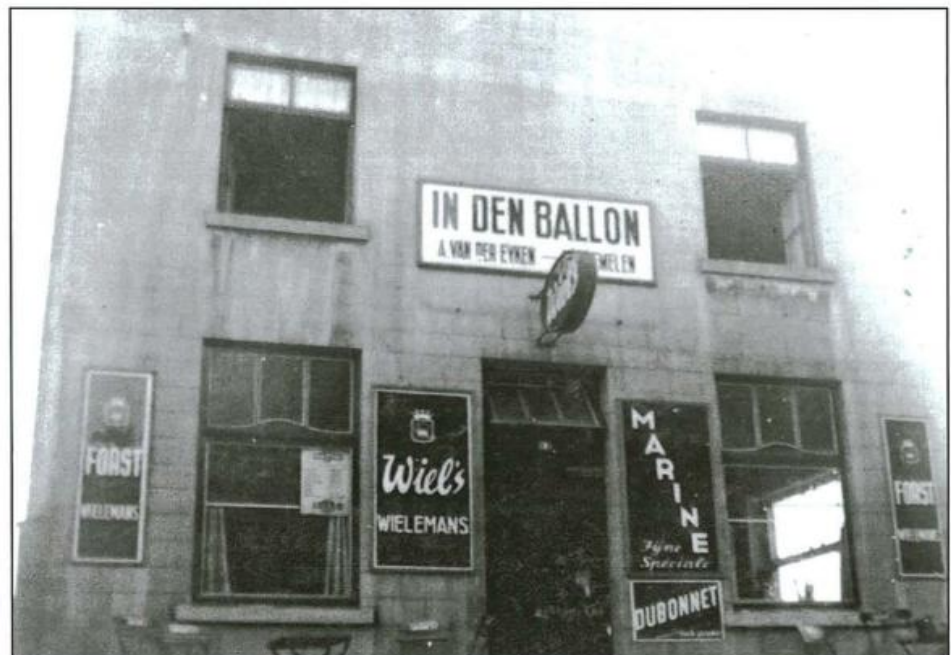
84 "In den Ballon"

Het eerste café aan de rechterhand droeg als uithangbord "In den Ballon". Deze benaming verwijst naar een bolvormig bierglas (ballonglas) waarin men bier van het merk "Ballon" schonk.

Jan Baptist Weemaels- alias "Tisjken Tik"- (°Dworp, 15 juli 1876) en zijn echtgenote Maria Elisabeth Detavernier (°Kruishoutem, 14 augustus 1879) baatten het café uit.

Zij kregen een talrijke kroost:

1. Karel Louis, °Dworp, 29 januari 1908;
2. Petrus (Pierre), °Dworp, 29 augustus 1909;
3. Paulina, °Dworp, 24 juli 1911 ;
4. Ferdinand, °Dworp, 17 september 1913;
5. Johanna Maria, °Dworp, 10 februari 1916;
6. Anna Maria, °Dworp, 25 oktober 1919;
7. Leo Joseph, °Dworp, 6 december 1922.

Herberg "IN DEN BALLON"
in de Donderveldstraat.

De klanten speelden er vogelpik (nu "darts") en pietjesbak (een veelhoekig bakje met vilten bodem, waarop met dobbelstenen wordt gespeeld). Naast de herberg was een kegelbaan.

Zoon Pierre was kapper, hij oefende op zaterdag en zondag zijn beroep uit in het café van zijn vader en later ook bij de volgende herbergier.

De volgende uitbaters waren Jozef Debremaeker (°Huizingen, 9 april 1901) en zijn echtgenote Maria Ludovica Apper (°Sint-Pieters-Leeuw, 20 december 1900). Hun dochter Anna (°Dworp, 11 december 1921) trouwde met taxichauffeur Henri Garcet.

Later was het de beurt aan het echtpaar Armand Van der Eycken (°Tielt-Watermael, 16 september 1900) en zijn echtgenote Maria Amanda Van Emelen (°Hauwaert, 18 januari 1909). Het gezin kreeg een zoon, Emiel.

85 "In de 3 klakken"

We dalen verder de straat af richting de Ast en zien een muurkapel die toegewijd is aan Sint Cornelius. Er stond ook een beeldje in van

Herberg "IN DE DRIE KLAKKEN".

de Heilige Familie en een tamelijk groot en oud beeld van O.L.Vrouw: dat laatste zouden de eigenaars ontvangen hebben van een familielid, non in een klooster in Brussel.

Naast de kapel zien we herberg "*In de 3 klakken*".

Deze werd uitgebaat door Jan-Baptist Heymans (°Sint-Pieters-Leeuw, 18 november 1854), schrijnwerkersgast, en zijn echtgenote Adela Beeckmans (°Kester, 15 juli 1859). Het echtpaar had een dochter, Adeline (°Lot, 23 juli 1930).

In het café was een orgeltje, dat met de nodige deuntjes de sfeer opvrolijkte. Er hing de volgende spreuk:

***"In de 3 klakken
Hier valt wel te drinken
Maar niet te plakken."***

86 (Naam van de herberg onbekend)

Tegenover het vorige café stond de herberg van Leopoldus Vanbellingen (°Alsemberg, 18 juni 1916) en zijn echtgenote Rosa-Louisa Thorenburge (°Sint-Jans-Molenbeek, 30 mei 1918). Uit dit huwelijk

Huis waarin de herberg van Leopoldus Vanbellingen gevestigd was.

werd een dochter geboren, Rosa (°Ukkel, 24 mei 1937). De volgende uitbaters waren Karel Hellinckx (°Dworp, 11 augustus 1914), meubelmaker, en Anna Hellinckx (°Dworp, 23 april 1917). Zij hadden één zoon, Franciscus Juliaen (°Lot, 4 juni 1941).

We keren terug naar de Kesterbeeklaan en volgen de helling richting Beersel, de "Jeruzalemborg" in de volksmond.

87 "In Jeruzalem"

De benaming van dit café klonk bijbels; het bevond zich aan de grens van Lot en Beersel.

Als uitbaters vermelden we Sebastiaan Mercx (alias Sjone), geboren te Dworp op 18 september 1874, metser, en zijn echtgenote Marie Louisa Callebaut (°Beersel, 16 januari 1883). Hun enige zoon Jaak Jan Baptist (°Dworp, 4 juni 1920) was kleermaker van beroep.

Het zal de lezer van 2006 misschien verbazen het volgende verhaaltje te lezen. Bijna 100 jaar geleden probeerden de mensen ook al een "centje" bij te verdienen. Zo leverde men in dit café elke week een geslacht varken dat daar werd uitgebeend. Zo konden de stamgasten tussen pot en pint pensen, saucissen en varkensvlees bestellen.

In het huis met de donkere gevel bevond zich de herberg van metser Sebastiaan Mercx (alias Sjone) en zijn echtgenote Marie Louisa Callebaut.

5. tirage au sort.

Le tirage au sort prescrit par l'art 191 du code électoral pour régler l'ordre de sortie des conseillers communaux donna le résultat suivant.

Première série: Van Roy Jean B.^{te}, échevin.
Van Laet R.
Petersmans J.
Petroons Fr. } Conseillers
Van Combruyck J.^{te}

Deuxième série:

Le comte Larnet de Grey, Bourgm.
Demyer G. Jos, échevin
Ghyssels J.^{te}
Noesselmans. } Conseillers
Demyer Fr.
Demyer Chr.

6. Règlement de Police.

Le Conseil:

Vu l'art. 178 de la loi du 30 Mars 1836.

Arrête:

§ 1.
Cabarets, Auberges, lieux publics.
Heure de la retraite, etc.

Article 1. Les lieux publics où l'on vend à boire, tels que cabarets, auberges etc, seront fermés chaque jour à dix heures et demie du soir pendant les mois de Avril, Mai, Juin, Juillet, Août, et Septembre, et à dix heures du soir pendant les autres mois de l'année.

L'heure de la retraite sera annoncée par le son de la cloche, les Dimanches et jours de fête, ainsi que les autres jours, si l'autorité le jugerait nécessaire.

Art. 2. Il est sévèrement défendu aux aubergistes, cabaretiers et autres débitants de boissons, ainsi qu'à leurs enfants ou domestiques, de recevoir ou tolérer aucun individu chez eux, ni y vendre ou donner à boire, depuis l'heure de

Ter afsluiting van de reeks over de Lotse herbergen

Alvorens onze kroegentocht af te sluiten, grasduinen we nog even in de geschiedenis van Dworp, toen Kesterbeek nog deel uitmaakte van die gemeente.

Het gemeentearchief bevat een politiereglement dat werd gestemd in zitting van 13 oktober 1874 en dat handelt over herbergen, afspanningen en andere openbare plaatsen: uur van aftocht (sluiting), enz.. (De tekst is vertaald uit het Frans.)

Verordening

Afspanningen, herbergen, openbare plaatsen - sluitingsuur, enz.

Artikel 1.

De openbare plaatsen waar drank verkocht wordt, zoals de afspanningen, herbergen, enz. zullen tijdens de maanden april, mei, juni, juli, augustus en september, elke dag gesloten worden om half elf, en de andere maanden, om 10 uur 's avonds.

Op zon- en feestdagen, en op andere dagen indien de overheid het nuttig acht, zal het sluitingsuur aangekondigd worden door het luiden van de klokken.

Artikel 2.

Het is aan de herbergiers, kroeghouders en andere drankverkopers, alsook aan hun kinderen en hun dienstboden, streng verboden, andere personen te ontvangen of toe te laten in hun huis, of ze drank te verkopen na het sluitingsuur tot 4 uur in de morgen. Dit verbod geldt niet voor de vreemdelingen, die hier gehuisvest zijn en ingeschreven werden in het daartoe bestemde register, krachtens artikel 353 van het strafwetboek.

Artikel 3.

De drankverkopers en herbergiers mogen geen danspartijen organiseren tenzij mits de toelating van de Burgemeester of zijn afgevaardigde.

Niemand mag, tenzij mits een gelijkaardige vergunning, toneelvoorstellingen organiseren.

Artikel 4.

De personen die in staat van dronkenschap verkeren, zijn verplicht bij de eerste vordering van de politie, de kroegen, herbergen en andere plaatsen te verlaten.

Artikel 5.

Voor feesten, openbare feestelijkheden of andere bijzondere omstandigheden kan de Burgemeester het sluitingsuur uitstellen of

bevelen dat het moet gehandhaafd worden.

Artikel 6.

De kroeghouders, herbergiers of andere drankverkopers, die zouden weigeren hun deuren te openen op het eerste bevel van een politieofficier of een ander lid van het wettelijk gezag, zullen gestraft worden met een boete vermeld in artikel 9.

Artikel 7.

De personen die, na het sluitingsuur, aangetroffen worden in de velden, zullen op het verzoek van een politieagent naar hun verblijfplaats moeten terugkeren.

Artikel 8.

Na het sluitingsuur is het verboden te zingen of lawaai te maken in de straten, wegen of op openbare plaatsen .

Artikel 9.

Elke persoon die zich na het sluitingsuur in een openbare plaats bevindt, en in overtreding is met een van de vorige artikels, zal bestraft worden met een boete van 1 tot 15 frank.

Onze kroegentocht is ten einde.

Misschien zijn onze beschrijvingen soms onvolledig. Wij hebben een grondige speurtocht verricht. Maar waar geen geschreven bronnen bestaan, moet men op zoek naar mensen die nog levendige herinneringen hebben aan een periode van meer dan 100 jaar geleden. En dat is niet altijd vanzelfsprekend.

Onze hartelijke dank gaat uit naar de velen, die ons geholpen hebben om deze reeks tot stand te brengen.

BRONNEN

Gemeentearchief Beersel:

Bevolkingsregisters;

Notulen van het College van Burgemeester en Schepenen en de Gemeenteraad (Arthur De Belder);

Politierglement van Dworp uit 1874.

Uit de geschiedenis van Lot, door M.J. Van den Weghe, 1932.

Lotgevallen, tweemaandelijks tijdschrift uitgegeven door de vzw Lotgevallen, Pastoriestraat 6, 1651 Lot.

Geschiedenis der gemeente Dworp door Leopold Everaert en Jan Boucherie.

Geschiedenis van Dworp door Constant Theys, 1948.

Zuidwestbrabants museum Halle, Catalogus deel I. Dr. R. Borremans en dr. G. Renson: Archeologie, geschiedenis. Kon. Geschied- en Oudheidkundige Kring, Halle, 1983.

Geschiedenis van Brabant - van het hertogdom tot heden, Davidsfonds, Leuven.

Colofon

En het dorp zal duren...

is het trimestrieel tijdschrift van het
Heemkundig Genootschap "van Witthem" - Beersel

juli - september 2006 - nummer 31 - jaargang 8

voorzitter	Marc Desmedt Dwersbos 109 1650 Beersel 02. 377.27.94
ondervoorzitter	Edgard Winderickx Brouwerijstraat 18 1653 Dworp 02. 380.30.14
secretaris	Michel Vastiau Leeuwerikenlaan 10 1650 Beersel 02. 380.54.38
penningmeester	Piet Van Capellen Boomgaardstraat 12 1653 Dworp 02. 380.35.48

inlichtingen tijdens de kantooruren in het gemeentehuis te Beersel - dienst cultuur
Alsebergsteenweg 1046
1642 Alseberg
02 3591616

Prijs van dit nummer € 6,25 - jaarlijks lidgeld bedraagt € 18,00 te storten op rekeningnummer
001-3114341-38 van het Heemkundig Genootschap "van Witthem" Beersel, met vermelding van
naam, voornaam en adres, gevolgd door de aanduiding "Abonnement tijdschrift".

Werkten mee aan dit nummer: Henri Coudron, Jan De Cock, Giedo Debusscher, Lydia Denayer,
Marc Desmedt, Michel Vastiau en Liberte Walschot.

Samenstelling: de redactieraad.

Verantwoordelijke uitgever: Marc Desmedt.

Eindvormgeving en druk: Drukkerij B.V.B.A. Mariën-Deneyer - Dworp.

*Heemkundig
Genootschap
"van Witthem"*